N°. 52. Donderdag 26 December 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

De Terugkeer van den heer en mevrouw Van Deventer.

Van belangstellende zijde werd ons het volgende geschreven:

„Batavia, 23 Nov. 1912.

Hedenmiddag vertrokken de heer Mr. Ch. Th. v. Deventer, lid der Eerste Kamer Staten-Generaal, en zijn echtgenoote, mevrouw Van Deventer—Maas, per s.s. Tabanan van Tandjong Priok naar Holland, na ongeveer 9 maanden in Indië te hebben gereisd ter bestudeering van het Inlandsche volksonderwijs en tevens om het een en ander te zien van Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid.

De familie Van Deventer doortrok eerst Sumatra's Westkust, bezocht in deze door haar natuur zoo schoone streek tal van scholen en kunstnijverheidcentra, begaf zich vervolgens naar Atjeh en vandaar naar Sumatra's Oostkust.

Op het schiereiland Malakka werd 14 dagen lang gereisd om een overzicht te krijgen van Britsch-Indische onderwijs-systemen. Van Singapore werd de reis naar Batavia voortgezet en van hier bezochten de heer en mevrouw Van Deventer achtereenvolgens Bantam, de Preanger Regentschappen, Semarang en de Vorstenlanden. Te Semarang kwamen zij nauwer met de Inlandsche maatschappij in aanraking in verband met de oprichting van de z.g.n. Raden Adjeng Kartini-school, een Hollandsch-Javaansche school voor dochters van aanzienlijke Inlanders. Te Solo woonden zij een feest bij ten paleize van den Soesoehoenan; te Jogjakarta werd hun een door oud-Javaansch ceremonieel plechtige ontvangst bereid in den kraton van den Sultan en namen zij 'n kijkje in het aantrekkelijke, historische Kotagedé, belangrijk centrum van Javaansche kunstnijverheid.

Na het bezoek aan Magelang vormde de bezichtiging van den pas zoo schitterend gerestaureerden Boroeboedoer-tempel, een welkome afwisseling op inspannenden arbeid.

Wonosobo, Temanggoeng, Salatiga, Semarang kwamen nu aan de beurt.

Van Semarang trokken zij naar Soerabaja, waar o.m. de Hollandsch-Javaansche meisjesschool *Mardi Kenja* bezocht werd, waarvan de oprichting — nu ongeveer 3 jaren geleden — bekostigd is uit de winsten, met de Soerabajasche jaarmarkt-tentoonstellingen van Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid verkregen. Ook werd een kijkje genomen in de kampongs der Inlandsche koperwerkers.

De reis richtte zich dan naar Makasser, vanwaar een autotocht gemaakt werd naar de pas onder rechtstreeksch bestuur gebrachte gebieden: Madjene, Mandar, Boni, Soppèng, Wadjo. Ook de Minahassa werd doorreisd.

Dan werd Bali bezocht. Van Boelèlèng werd overgestoken naar Banjoewangi, om Java's Oosthoek te doorkruisen en via Soerabaja, Malang, Kepandjèn, Blitar, Kediri en Ngandjoek te bezoeken. Toen volgden Midden-Java en West-Java en zoo keerden de heer en mevrouw Van Deventer via Pekalongan, Tegal, Cheribon, Tjikampèk naar Batavia terug.

In de laatste dagen van hun verblijf in Indië waren zij te Buitenzorg de gasten van den landvoogd en van mevrouw Idenburg.

Wellicht heeft tot nog toe geen regeeringspersoon zoo'n intens belangrijke studie gemaakt van het Inlandsche onderwijs, als de heer Van Deventer dit gedaan heeft door zijn bezoek aan scholen van allerlei aard en richting in allerlei deelen van Indië en door de met verschillende personen over dit onderwerp gehouden besprekingen.

De heer Van Deventer verklaarde bijzonder getroffen te zijn door den grooten drang van het Inlandsche volk naar ontwikkeling, door de intelligentie van den Minahasser, door de welwillendheid, waarmee men hem overal bij het bezichtigen van scholen en kunstnijverheidwerkplaatsen geholpen heeft.

Te Tandjong Priok waren velen aanwezig, om de familie Van Deventer uitgeleide te doen, en tal van vrienden en kennissen hadden fraaie bloemstukken gezonden, w.o. werden opgemerkt, die, welke afkomstig waren van den Gouverneur-Generaal, van het Algemeen Nederl. Verbond, van verschillende Onderwijsinrichtingen, o. a. van de leerlingen van S.T.O.V.I.A. (school tot opleiding van Inlandsche artsen).

Moge het vooruitstrevende Inlandsche volk veel profijt trekken van de belangrijke studiereis, die de heer en mevrouw Van Deventer in onze koloniën gemaakt hebben!"

***

Wij kunnen hieraan toevoegen, dat de heer en mevrouw Van Deventer verleden Dinsdag in welstand in de residentie zijn aangekomen, zeer voldaan over hun mooie reis.

(*Red. Comm.*)

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het *Algem. Handelsblad* en *De N. Crt.* over de Chineezenkwestie. — Een particuliere correspondentie in de *N. Rott. Crt.* over „Een succesvolle van 's Lands Plantentuin".

Het Alg. Hbl. van 21 dezer wijdt een hoofdartikel aan de Chineezen-kwestie. Na in 't kort het oordeel aangehaald te hebben van de pers in Ned.-Indië, waarbij algemeen geklaagd wordt over de zwakke houding der regeering, zegt het blad o.m.:

„Is het wonder, dat wij de vraag stellen of tot nu toe wel van een krachtig optreden van het bestuur in deze aangelegenheid kan worden gesproken.

Naar de reden voor deze ons bevreemdende houding van het bestuur in Indië kan men slechts gissen.

Wel meenen wij te mogen zeggen, dat het den vertegenwoordiger van het Nederlandsch gezag op den Buitenzorgschen troon nimmer gemakkelijk wordt gemaakt om, in ernstige tijden, zijne taak naar behooren uit te voeren.

Was hilft... Willigkeit der Hand, wanneer die hand het niet waagt toe te slaan, waar dit pas geeft, ten gevolge van een ban, die steeds rust op hem, wien ginds in de eerste plaats de handhaving van het Nederlandsch gezag is toevertrouwd?

Niet iedereen is het gegeven, zich aan dien ban, het gevolg eener dikwerf redelooze critiek, te onttrekken, gelijk dit aan een Van Heutsz mogelijk was."

. . . .

„Er bestaat een groot verschil tusschen ruw geweld en uiterste toegeeflijkheid en lankmoedigheid, het niet dan aarzelend en dan nog slechts ten deele gebruik maken van de machtsmiddelen, welke dienen moeten om het gezag hoog te houden.

Het is de gulden middenweg tusschen die beide uitersten, waarnaar ook in Indië behoort te worden gestreefd.

Dit duidelijk te maken, als de ernstige wil van regeering en volk van Nederland, komt ons in de gegeven omstandigheden bepaald noodzakelijk voor.

Wij zijn het volmaakt met de opmerking van den Minister van Koloniën in de zitting der Tweede Kamer van 22 November jl. eens, dat de Chineezenrelletjes niet de eigenlijke Chineezen-quaestie uitmaken. Maar het getuigt o. i. wel van een niet gerechtvaardigd optimisme om die herhaaldelijk voorkomende rustverstoringen te rangschikken onder de rubriek der voorbijgaande verschijnselen, gelijk de Minister toen deed.

Die feiten vinden toch hun oorsprong voor een groot gedeelte in dat eigenlijke Chineezen-vraagstuk, in het met het oog op de gewichtige belangen van het grootste deel der bevolking van Indië, vrij ingewikkeld probleem van de plaats, die aan de lieden van Chineeschen landaard behoort te worden toegewezen.

Men heeft gemeend en meent wellicht nog het bestuur te kunnen dwingen bij de regeling van dat vraagstuk verder te gaan, dan het met het oog op de belangen van andere, niet minder gewichtige elementen der bevolking mag — en moet gaan.

Die meening nu is onbestaanbaar bij een bestuur, dat zich met kracht weet te doen gelden.

Zoo behoort het ook in Indië te zijn en niet alleen Europeanen, Inlanders en Arabieren, maar ook een groot deel der Chineezen zelven zullen het bestuur dank weten, wanneer dit eindelijk de noodige maatregelen zal weten te treffen, om een handvol schreeuwers tot rede te brengen."

***

I. A. N. geeft in de Nieuwe Courant van 23 dezer het slot zijner uitvoerige bespreking van hetzelfde onderwerp en geeft als besluit de wensch te kennen, al dadelijk in beginsel de oude onderscheiding tusschen Europeanen c.a. en Inlanders c.a. af te schaffen, met voorbehoud van een goeden termijn voor de volledige invoering. In elk geval, zoo betoogt schrijver, zou de principiëele afschaffing al nuttig kunnen zijn om onze Indische en Inlandsche politie- en andere autoriteiten en onze Europeesche medeburgers aldaar alvast te wennen aan iets, dat zij meer en meer in praktijk zullen moeten gaan brengen. De handen staan hun in dat opzicht nog wat verkeerd. Maar bovendien is het niet gewenscht, wanneer we den Inlander goed willen opvoeden, hem van het gevoel eener onoverkomelijke klassenminderheid te bevrijden?

Ons ideaal zij, het ook dezen medeburgers in het goede Indische vaderland mogelijk te maken zich tegen de nieuwelingen te vereenigen en hun een gebiedend „houdt op!" toe te voegen. „Wat komt gij onze rust en welvaart hier verstoren? Wij hebben geen billijke grieven meer over. We hebben het hier te goed om toe te laten, dat gij de boel bederven komt."

Maar dat ideaal mogen we niet eenzijdig nastreven alleen ten aanzien van de Chineezen; het doel is niet! van Indië een land te maken met afgescheiden, onderling afgunstige bevolkingsgroepen, die zoet gehouden worden door ze om beurten een brokje toe te schuiven, maar: die groepen van verschillende herkomst steeds meer te doen samensmelten tot één vreedzame, welvarende bevolking."

***

In de N. R. Ct. van Zondag jl. komt voor een particuliere correspondentie dd. 27 Nov. 1912 uit Medan—Deli, het opschrift dragend: „Een succursale van 's Lands Plantentuin". Schrijver begint met te vertellen:

„Toen de oud-Amsterdamsche hoogleeraar Reinwardt, directeur tot de zaken van landbouw, kunsten en wetenschappen in Nederlandsch-Indië, aan commissarissen-generaal voorstelde „het doen aanleggen van eenen kruidtuin, geschikt ter aankweeking van gewassen en tot het doen van landbouwkundige proeven, en zulks op een gedeelte der tuingronden, op Buitenzorg tot dat einde door Z. Exc. den Gouverneur-Generaal aangeboden", werd, naar de geschiedenis van den Plantentuin leert, nog dienzelfden dag — het was 15 April 1818 — tot de oprichting besloten van den tuin, die onlangs nog door professor Van Romburgh als „het Mekka voor de botanisten der geheele wereld" is verheerlijkt. Met evenveel gemak moet in den jare 1912 het besluit genomen zijn om buiten het hoofdeiland, temidden van de schitterend-rijke Sumatra-flora, een succursale te stichten van de wetenschappelijke stichting, waaraan beroemde namen, als Teysmann en Melchior Treub, zijn verbonden. Het plan moet in alle stilte zijn beraamd, want toen het ruchtbaar werd, was Dr. Koningsberger, de tegenwoordige directeur van den Buitenzorgschen tuin, al op weg naar Deli om de plek, waarop men het oog had laten vallen, nog eens goed te bekijken.

Het is inderdaad een uitgezochte plek. Aan den Bandar Beroeweg, nog geen anderhalf uur tuffens boven Medan, temidden van het grootsche hoogland van Boven-Deli, verheft zich het meer dan tweeduizend voet hooge plateau van Sibolangit. Het vormt een natuurlijk rustpunt na den hijgenden klim langs den zigzag, die van Sembahé naar den zendingspost Sibolangit rondom de heuvels spiraalt. Het plateau lijkt te zweven boven het wijd open liggende Deli-dal, en het schijnt, aan de andere zijde, vandaar maar een sprong naar de Batakbergen, die in hun indrukwekkenden oerboschtooi pal er achter in zwaar gelid staan geschaard. Een prachtige halteplaats, straks, voor vliegtuigen, die het verkeer tusschen Beneden-Deli en de Karo-hoogvlakte der Bataks gaan onderhouden!"

Verder merkt schrijver o. m. op:

„Een blad van Java heeft zich bezorgd gemaakt over de toekomst van den te stichten Deli-tuin, herinnerd aan het fiasco van de succursale op Nieuw-Guinea. Maar de beide landstreken zijn niet te vergelijken. Het contact met een belangstellende omgeving, dat dáár werd gemist, zal hier worden gevonden. Men behoeft daarbij niet enkel aan de planters te denken. Hoeveel buitenlandsche natuurvorschers zien we niet naar Sumatra komen, vooral Duitschers, die voor rekening van de Humboldtstichting der Berlijnsche Universiteit of andere wetenschappelijke instellingen op ons natuurrijke eiland nieuw materiaal komen zoeken. Men wil, naar het voorbeeld van Professor Treub, het den vreemden natuuronderzoekers ook te Sibolangit al dadelijk gemakkelijk maken door hun de beschikking over een laboratorium te geven. Wanneer de leider van den Tuin dan iets van den fijnen tact van een Treub bezit, zal hij de aanwezigheid dier vreemdelingen dienstbaar weten te maken aan zijne instelling.

Ook hier wil men naast en door de wetenschap de praktijk helpen. Vooral wordt gedacht aan den Inlandschen landbouw, welke aan steun en voorlichting waarlijk behoefte heeft. Op het gebied van de irrigatie zijn hier nog maar schuchtere schreden gedaan: een paar der Landsvorsten namen proeven en een enkele tabaksmaatschappij hoopt, door afgeplante velden in sawahs te herscheppen, den grond door nieuwen tabaksoogst spoediger de kracht te hergeven. Het gouvernement zette op dit terrein nog geen stap, deed hier minder voor den Inlandschen landbouw dan in Atjeh, waar een landbouwadviseur en mantri's den Inlandschen boer met raad en daad bijstaan. Had het Bataksch Instituut niet te Brastagi, op de Karo-Hoogvlakte, een begin gemaakt met den aanleg van demonstratievelden voor land- en tuinbouw, de bladzijde „Landbouwkundige voorlichting ter Oostkust" zou nog blanco zijn. Het Landbouwdepartement heeft Deli nu eenmaal in zijn boekje staan als bloeiend cultuurgewest en heeft zich tot dusver niet het hoofd gebroken met de vraag of nàást de Europeesche, ook de Inlandsche cultuur bloeit. Maar nu zijn botanische tuin hier een afdeeling krijgt, zal dit zeker anders worden. Het departementale zoeklicht zal eerlang van Sibolangit uit ook over de primitieve Maleische en Bataksche boerderijen scheren, en dan komt het andere, de praktische hulp, vanzelf.

Wetenschap en praktijk — moge dit op Sibolangit het parool zijn!"

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

1912.	Malang. gevallen	Malang. overleden	Madioen. gevallen	Madioen. overleden	Soerabaja. gevallen	Soerabaja. overleden	Kediri. gevallen	Kediri. overleden	Toeloengagoeng. gevallen	Toeloengagoeng. overleden	Paree. gevallen	Paree. overleden	Totaal gevallen	Totaal overleden
19 Juni—2 Juli	53	33							1				53	33
3—16 Juli	59	58											59	58
17—30 Juli	29	28	1	1			3						33	29
31 Juli—13 Aug.	81	79	7	6			11	11	1	1			100	97
14—27 Aug.	88	89	1	1			11	11					100	101
28 Aug.—10 Sept.	52	52	1	1			25	25					78	78
11—24 Sept.	80	77	6	6			38	38	1				125	121
25 Sept.—8 Oct.	94	86	4	4	5	5	39	37	1	1			143	133
9—22 Oct.	89	87	10	10	2	1	44	43	6	6			151	147
23 Oct.—5 Nov.	82	81	5	5	5	5	44	43	2	2			138	136
6—19 Nov.	83	78	1	1	6	6	37	37	1	1			128	123
20 Nov.—3 Dec.	118	118	3	3	4	3	37	34	4	4	2	2	168	164
4—17 Dec.	171	172	11	11	8	6	72	51	5	4	41	39	308	283
Totaal in ongeveer 6 maanden													1584	1503

Wij vestigen de aandacht op 't buitengewoon hooge cijfer van de laatste 2 weken.

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. De laatste berichten dd. den 27 Nov. jl. luiden: Geen enkel cholera-geval bijgekomen. Niemand overleed, terwijl één Europeaan

en één Oosterling herstelden, zoodat nu nog drie Oosterlingen behandeld worden.

26 Nov. vertrok Dr. Terburgh, inspecteur van den geneeskundigen dienst in Oost-Java, naar Djember, in verband met de bestrijding der pokken aldaar.

Bandjirs. Zware regens zijn de laatste dagen van November over geheel West-Java gevallen. — Uit Bantam kwamen berichten van overstroomingen en aardschuivingen.

Door een zware bandjir werd een groote verwoesting aangericht aan den spoorweg Kalisat-Banjoewangi, bij de stopplaats Soember Salak. De baangoot werd over een lengte van 100 meter geheel vernield, en ook de baan zelf leed groote schade.

De resident van Palembang seinde:

„Door hoog water in de Rawas en Roepit is op 19 en 20 Nov. een groote schade toegebracht aan de passer Soeroenlangoen en aan de doesoens Keban Loeboek Mas en Soekamenang (onderafdeeling Rawas). Vele bruggen werden weggeslagen, terwijl ook het verlies van enkele menschenlevens en van vee is te betreuren."

Afschaffing der slavernij op Lombok. De Javab. meldt, dat blijkens telegrafisch bericht van den resident van Bali en Lombok op 26 November door den stedehouder en de hoofden van het landschap Gianjar aan alle slaven in hun gebied de vrijheid is gegeven. Thans is de slavernij in geheel de residentie afgeschaft.

Opium. De datum, waarop de opiumregie in de Vorstenlanden zal worden ingevoerd, is bepaald op 1 April 1915.

H. B. S. te Bandoeng. De Preangerb. meldt, dat de regeering reeds zoover is gevorderd met haar plannen voor den bouw van een H. B. S., dat reeds de gronden zijn gereserveerd waarop deze zal verrijzen. De adviezen, vroeger tegen de oprichting van een H. B. S. uitgebracht, zijn door den landvoogd zelve nagegaan, de motieven ervan onderzocht, met het resultaat, dat elke „actie" thans zou gelijken op het opentrappen van een niet gesloten deur.

Het Alg. Hbl., dat dit bericht ook overnam, merkt daarbij op: „Dit blijkt niet uit hetgeen de minister van koloniën in de zitting van 29 Nov. der Tweede Kamer zeide. Daaruit viel toch af te leiden dat voorshands geen sprake zou zijn van een nieuwe H. B. S. in Indië."

Het Leger des Heils. Te Semarang is in de Loge een groote demonstratie van de Heilsleger-officieren gehouden voor een geheel gevulde zaal. Kolonel De Groot zeide, dat er nog noodig zijn een moederhuis te Soerabaja, een hospitaal voor Dr. Wille, een tehuis voor de misdadige verwaarloosde jeugd en een opvoedingshuis voor Indische jongens en meisjes in Cheribon. Reeds was *f* 1000 beschikbaar gesteld voor de opening van een post onder de Inlanders, noodzakelijk voor het openen van scholen, die den Javaan moeten ontwikkelen. Hierna sprak de leider over de kolonie van melaatschen te Pelantoengan, waar thans 126 verpleegden zijn. Hij gaf aangrijpende bijzonderheden. Daarna vertelde dokter Wille hoe hij in de laatste jaren 1202 oogpatiënten had behandeld en 652 operaties verricht. Hij gaf een overzicht van het overdrukke werk. — Daarna bracht een vrouwelijk kapitein verslag uit van het werk in de arme dessa Roggomoel gedurende 5 jaar. Zij zeide slechts weinig menschen bekeerd te hebben, maar de goede invloed van het werk op de bevolking was buitengewoon groot.

De Javaan en de Indische partij. Javaan schrijft o.m. in De Javab.: „In den beginne was alleen het intellectueele gedeelte van het Javaansche volk, dat Hollandsche kranten leest, op de hoogte van 't doel en streven der I. P. Nu, dit gedeelte van het volk is over het algemeen vóór de beweging. Het gros echter, dat door de Inlandsche bladen omtrent de I. P. is ingelicht, is tegen de geestesstrooming, op grond, dat, zooals gemeend wordt, door de algeheele gelijkstelling de grondbezittende Inlanders meer het nadeel zullen komen. En het getal dezer tegenstanders overtreft verre dat der voorstanders. Zoolang wij Inlanders nog onder 't Nederlandsch Gouvernement staan, gelooven de voorstanders niet, dat de gevraagde gelijkstelling met zich zal medebrengen gelijke rechten op het grondbezit. De Nederlandsche regeering begrijpt al te goed, dat zulks leiden zal tot allerlei ongewenschte toestanden, zooals door de Inlanders zelf gevreesd wordt. Haar Indische grondpolitiek verdient in het buitenland den roem van een meesterwerk op het gebied van regeeringsbeleid, door hetwelk het geboren worden der klasse van bezitloozen, als in Europa de arbeidersstand, onmogelijk wordt gemaakt. — Strekt de afgunst der Ieren op ons Inlanders niet tot eer der Indische regeering? Is de I. P. met haar arbeid dan zoover gekomen, dat hier in Indië het zelfbestuur werkelijkheid wordt, dan wordt de regeling der gronden natuurlijk overgelaten aan het parlement, waarin de Inlanders eveneens zitting zullen hebben.

De Chineezen-relletjes in Borneo. De militaire commandant van de Westerafdeeling van Borneo is 25 Nov. naar Sambas en de Chineesche districten vertrokken.

Chineesch Nieuwjaar. De majoor der Chineezen heeft aan het Bat. Nbl. medegedeeld, dat, in een gehouden bijeenkomst van de chefs der groote Chineesche firma's en de besturen der verschillende Chineesche vereenigingen werd besloten, om het komende nieuwjaar te vieren op 6 Februari 1913, terwijl voortaan de dag van 1 Januari eveneens feestelijk zal worden herdacht als de dag, waarop de Chineesche republiek als zoodanig werd erkend.

De Soe Po Sen besloot ondanks de door de gezamenlijke Chineesche vereenigingen genomen beslissing het Chineesche nieuwjaar 1 Jan. te vieren. Zij bedoelen hiermede de inzichten der Chineesche regeering ook op dat punt te huldigen.

Gelden voor China en voor Ned. Verkiezingen. De politie doet een onderzoek naar de premieloterij door de vereeniging Soe Po Sah te Semarang georganiseerd om gelden naar China te kunnen zenden.

Het vrijzinnige comité te Soerabaja heeft besloten de door de Chineezen aangeboden gelden niet aan te nemen. De weigering zou in verband staan met de gehouden kamer-debatten.

De nieuwe resident van Bantam, de heer C. W. A. van Rinsum, vertrekt binnenkort wegens gezondheidsredenen met verlof naar Europa. Tot zijn vervanger wordt waarschijnlijk benoemd de assistent-resident van Tegal, de heer K. Peereboom, meldt De Javabode.

Japansche scheepvaart op Indië. — Naar De Locomotief mededeelt is een Japansche stoomvaartlijn op Ned.-Indië geopend met een schip van 3283 ton, de Hokuto-Maru, die 22 October j.l. van Kobe is vertrokken. De lijn wordt geëxploiteerd door het syndicaat der South Sea Yusen Association, gaande van Kobe naar Soerabaja, en is, krachtens subsidie-voorwaarden, verplicht Moji, Hongkong, Singapore, Batavia en Semarang aan te doen, bij de terugreis ook Keelung (Formosa).

De maatschappij mag — indien noodig — ook den dienst tot Yokohama uitstrekken en is bevoegd om op den terugreis van Soerabaja andere dan de genoemde Ned.-Indische havens te bezoeken.

Behalve bovengenoemd schip zullen nog de Bauri-Maru (3231 ton) en de Ryojun-Maru (4805 ton) in de vaart worden gebracht. Iedere maand zal er een schip van Kobe vertrekken.

Onder deze voorwaarden heeft de Japansche regeering subsidie verleend en zij zullen als proef tot Maart 1915 moeten worden nagekomen.

Naast en wellicht in samenwerking met het genoemde syndicaat, is nog een andere Japansche scheepvaartlijn voornemens onzen archipel in haar dienst op te nemen en dan tevens in verband met het te openen Panama-kanaal.

Men is in Japan nog vrij sceptisch met de verwachtingen omtrent de nieuwe stoomvaartverbindingen, maar ziet in de handelsgeschiedenis tusschen de Nederlandsche kolonie met Japan en in de geografische verhouding tusschen beide, aanwijzingen voor de mogelijkheid van een verlevendiging van het handelsverkeer.

In de Asahie houdt de heer Yukawa, directeur van het Mercantile Marine Bureau, de Java-China-Japanlijn ten voorbeeld, thans de eenige maatschappij, die, met subsidie van de Nederlandsche regeering, het belang van een geregelde scheepvaart tusschen Indië en Japan inziet.

Er bestaat in Japan veel belangstelling voor de nieuwe lijn en de pers wekt den Japanschen handel op om eendrachtig de nieuwe nationale onderneming te steunen. Zoo spoort de Japan Chronicle aan tot groote deelneming aan de Semarangsche tentoonstelling, onder meer, omdat de nieuwe lijn dan groot voordeel van het vervoer der inzendingen zal kunnen hebben.

Voor Indië — aldus De Locomotief — kan deze nieuwe stoomvaartverbinding van bijzondere beteekenis worden. Er zijn nu tusschen Indië-

China-Japan in elk geval twee concurreerende stoomvaartlijnen aan het werk, die elk door hare regeering worden gesubsidiëerd, omdat voor een natuurlijke bestaansmogelijkheid voor geen van beide de zekerheid kon worden gegeven. In zooverre kan de Java-China-Japanlijn gerust zijn, dat, nu Japan van de nieuwe lijn een nationale zaak gemaakt heeft, de Nederlandsche regeering er niet licht toe zal overgaan het subsidie te verminderen of in te trekken. Zoo komt de bedenkelijke zijde van scheepvaartprotectie reeds aan den dag. Eenmaal verleend, als eerste hulp, blijft zij gemeenlijk als nationalen steun gehandhaafd.

Het blad wijst er verder op, dat, zooals de zaken thans staan, de Java-China-Japanlijn z. i. niet ernstig behoeft te vreezen. De handelscijfers tusschen Ned.-Indië en Japan toonen, volgens de jongste officieele gegevens, een belangrijk excedent aan uitvoer naar Japan aan. In 1911 beliep de totale omzet tusschen beide landen 19.183.419 yen, waarvan de uitvoer naar Indië 3.724.117 yen bedroeg en de uitvoer naar Japan 15.459.302 yen. De nieuwe lijn zal in deze kolonie dus een zwaren strijd hebben te voeren. Onder Japansche uitvoerartikelen nemen steenkolen en lucifers een voorname plaats in maar beide worden door de Borneo- en Sumatra-kolen en door de Europeesche lucifers ernstig bedreigd.

Ook de thans stijgende suikeruitvoer van hier naar China zal vermoedelijk de Nederlandsche lijn ten goede blijven komen. Maar dat is alles nog het heden en op de toekomst komt het aan.

Belangrijker nog dan de te wachten concurrentie in de koopvaardij kan de nieuwe Japansche lijn worden voor de immigratie. Het schijnt toch het voornemen te zijn om de nieuwe stoomvaartverbinding mede in dienst te stellen van de immigratie van Japanners naar Ned.-Indië en dan van Japansche kleine landbouwers naar onze Buitenbezittingen, maar vooral van Japansche koelies. Op dit vooruitzicht zal onze regeering zeker bedacht zijn.

Slaagt de immigratie van Japansche arbeidskrachten en doet de regeering weinig om dien invoer te beperken, dan stroomt er een menigte van Japansche koelies binnen, welke hier gelijkgerechtigd zullen zijn met Europeanen, in tegenstelling met de Chineesche en inlandsche koelies. De staatkundige verschillen tusschen Japanners en Chineezen, welke wegens het geringe Japanners-tal thans weinig moeite geeft, zal dan zeker een lastig probleem worden.

De te Kobe verschijnende Japan-Chronicle voorziet reeds die complicatie. Het blad wijst er op, dat de Japanners in onze kolonie Europeanen-rechten genieten. Dat gaat thans nog goed, omdat de Japanners in Indië in meerderheid een goede maatschappelijke positie hebben, maar — zoo besluit het blad — de toestand wordt ingewikkeld, wanneer er Japansche arbeiders komen.

De Soesoehoenan te Djokja. — Wat zoovelen voor onwaarschijnlijk, enkelen zelfs voor onmogelijk hielden, is dan toch gebeurd, n.l. dat de Soesoehoenan van Solo een bezoek aan den Resident, aan den Sultan van Djokja en aan zijn schoonzoon, het Hoofd van het Pakoe Alamsche Huis, is komen brengen.

's Morgens om acht uur stond de weg, van af ons residentiehuis tot aan het spoorstation Toegoe, als bezaaid met Javanen, die allen reeds 't groote nieuws gehoord hadden, dat n.l. de Soesoehoenan van Solo hier zou komen en iedereen was er verlangend naar om dien Grooten Heer eens van aangezicht tot aangezicht te mogen zien.

Om negen uur kwamen het Hoofd van het Pakoe Alamsche Huis met echtgenoote aan 't Station, waar reeds de rijksbestuurder, alle regenten met machtig veel gevolg, doch allen in klein tenue, aanwezig waren. Iets later kwam de Kroonprins met nagenoeg alle kratonprinsen en enkele prinsessen. Alle prinsen droegen de witte officiersuniform. De Sultan's wachtkamer zag er extra mooi uit, terwijl een rijk buffet op het perron was aangebracht. Europeesche ambtenaren waren er echter niet en veel belangstellende Europeanen evenmin, zoodat de orde aan het station zeer gemakkelijk viel te handhaven.

Om 9 uur 35 minuten kwam de extratrein uit Solo binnen en in het keurig versierde directie-rijtuig van de N. I. S. zagen we den Soesoehoenan, in witte generaals uniform, en eenige volgelingen. De Kroonprins verwelkomde den hoogen gast bij het uitstappen en gearmd gingen beiden de wachtkamer in, waar de begroeting plaats had en men onder het nuttigen van eenige ververschingen een tien minuten bleef vertoeven. Daarna namen de Soesoehoenan, onze Kroonprins, prins Mangkoeboemi en nog een Solosche prins plaats in het met vier paarden bespannen rijtuig van den Kroonprins en ging men zonder cavallerie-escorte, zonder muziek of wat ook, naar den Resident en verder naar den Kraton en naar de Pakoe Alaman.

De menschenmassa op straat was intusschen ontzettend aangegroeid, zoodat er haast geen doorkomen aan was en toch liep alles in de beste orde af. Nog nimmer zagen we aan 't station zoo'n geflonker van goud en brillanten als dien dag. Een Franschman maakte de opmerking, dat daar in de Sultan's wachtkamer minstens voor een ton aan brillanten was, waarop een Chinees, kenner van dergelijke zaken, repliceerde, dat hij er onmiddelijk vijf ton voor durfde geven en dan nog zeker wel een ton zou verdienen.

Of het huwelijksaanzoek heeft plaats gehad weten wij niet, maar zullen dit wel later vernemen, besluit M a t. waaraan we dit ontleenen.

Van welingelichte zijde vernam hetzelfde blad, dat reeds a.s. maand de Sultan met den Kroonprins plus het noodige gevolg natuurlijk, een contra-bezoek zullen brengen aan den Soesoehoenan van Solo.

Verder weet het blad mede te deelen, dat in de maand Redjeb, dus volgend jaar Mei, het huwelijk tusschen den Soenan van Solo en prinses Sitipoe-

FEUILLETON.

DE PHILIPPIJNEN. *)

Voor de beste verbinding tusschen Hongkong, het middenpunt der Oost-Aziatische scheepvaart, en Manilla zooals wij de stad noemen, die ter plaatse altijd Manila geheeten heeft, hebben niet de Europeanen, doch de Australiërs en de Japanneezen gezorgd. In Australië toch behooren de kleine, maar geriefelijke booten thuis der Eastern and Australian Steamship Company, welke maandelijks van Japan over Shanghai, Hongkong en Manilla naar Brisbane en andere Australische havens varen, en langs denzelfden weg terugkeeren. Zij dienen in de eerste plaats om de levensmiddelen van Australische herkomst te verspreiden en doen ook het Portugeesche Timor aan, omdat de regeering aldaar 150 P. St. aan vracht voor reizigers of goederen voor elke boot heeft gewaarborgd.

Niet voor haar onder doen de Japansche booten, welke, een der vele lijnen van de machtige Nippon Yusha Kaisha vormend, maandelijks Yokohama over Shanghai en Hongkong met Manilla verbinden, en van daar over Thursday-eiland Australië bereiken, van waar zij hoofdzakelijk wol, meer en meer in Japan voor kleeding gebruikt het moederland binnenvoeren. Een der scheepjes dezer lijn neemt mij in Hongkong op.

Schip en bemanning zijn, op een Engelschen stuurman en een machinist na, geheel Japansch en voorzien toch volledig in Europeesche behoeften, ook wat voedsel betreft, terwijl de Japansche zindelijkheid voor de Nederlandsche zeker niet onderdoet.

Sedert jaren keert de Maatschappij, zoo verhaalt de gezagvoerder, 12 pCt aan dividend uit, dank zij de groote staatstoelage, die de Japansche volksvertegenwoordiging echter thans wil verminderen.*)

Twee dagen varens, gedurende welke de wollen kleeding — het is Februari — voor het witte katoen der tropen moet worden verwisseld. Dan verrijzen begroeide bergeilanden aan onze linkerzijde en wordt in de baai van Manilla geankerd. Rechts ligt Cavite, waar in 1898 Spanje's vloot door de Amerikanen vernietigd werd, vóór ons de hoofdstad der Philippijnen, Manilla.

De rivier, die de stad doorsnijdt, de Pasig, kunnen zelfs betrekkelijk kleine stoomschepen als het onze niet opvaren; en totdat de landingshoofden zullen gereed gekomen zijn, bieden de zeekaden alleen plaats voor oorlogsbodems.

Een stoomsloep neemt ons dus op en brengt ons eerst een kom binnen, door twee golfbrekers beschut, en dan door een nauw kanaal naar den oever der genoemde rivier, van waar een soort sjees van elders ongekend model, calesa genoemd, de koetsier op een lilliput-bankje vlak achter het paard gezeten, ons na een langen rit voert naar het Metropole Hotel.

Gebouwd uit planken, bestaat het slechts uit een reusachtige zaal, die tegelijkertijd dient voor de maaltijden, voor lezen, schrijven, bezoek en rust, en waar zelfs de echt-Amerikaansche drinktoonbank, de zoogenaamde „bar", is onder gebracht, en voorts uit slaaphokjes, waarvan de wanden niet hooger dan halfverwege de zoldering reiken, zoodat elkeen

Met verlof van den schrijver overgenomen uit *„Azië Gespiegeld"* van Dr. H. P. N. MULLER.

*) „In geen enkel land is de regeering zoo vrijgevig met subsidies voor stoomvaartlijnen als in Japan. De uitgaven in verband hiermede zijn in de laatste jaren in die mate gestegen, dat thans een beweging op touw is gezet, om tot beperking te geraken". De netto-ontvangsten der verschillende ondersteunde maatschappijen werden gezamenlijk in de laatste jaren door de regeeringsbijdragen overtroffen. (Exportblad 9 Nov. 1911).

tryah, dochter van onzen Sultan en volle zuster van den Kroonprins, voltrokken zou worden. Men denkt, dat de huwelijksvoltrekking te Solo zal plaats hebben, omdat volgens Javaanschen adat de bruid minder in tel is dan de bruidegom.

Boycott-manie. Chineezen boycotten Japansche handelswaren en Soerabajasche bladen; waarom, denkt Kromo, zullen wij dat ook niet doen?

„Het is ons opgevallen," aldus Kaoem Moeda, dat 't koffiehuisje in de buurt van de drukkerij „Fortuna" leeg en verlaten is, terwijl het personeel der drukkerij er gewoonlijk bij drommen een stukje kwee of koffie snoepte.

Op de vraag aan één der letterzetters, hoe het kwam, antwoordde deze eenvoudig: „Di-boycott."

(Pr.-Bode.)

VARIA.

Relletjes in de Middelbare Koloniale Landbouwschool. Eenige leerlingen van bovengenoemde school te Deventer hebben — aldus deelt het H.blad mede — dezer dagen op zonderlinge wijze uiting gegeven aan hun misnoegen omtrent de uitvoering, welke wordt gegeven aan de reglementen, geldende voor de regeling der lessen aan de school.

Een aantal leerlingen wenscht, dat de studie aan de school zoo vrij mogelijk zij, terwijl de directeur de stelling handhaaft, dat de leerlingen, wier leeftijd grootendeels varieert tusschen 16 en 19 jaar, zich moeten onderwerpen aan maatregelen van orde en tucht. De leerlingen meenen, dat zij moeten gehoorzamen aan bevelen, die voor hen van te kinderachtigen aard zijn.

Zoo verkozen de jongelui zich o. m. niet te storen aan de mededeeling der schooldirectie, dat zij niet wilde erkennen 't „wonen op kamers" en zich op het standpunt stelde, dat de jongelui bij familie in den huiselijken kring werden opgenomen. Met deze zienswijze der directie stemden bijna alle ouders der leerlingen in, op twee na, terwijl enkele andere ouders tot hun leedwezen erkenden, in deze niets aan den zin van hun zoon te kunnen veranderen.

Nadat de leerlingen zich eerst hadden bepaald tot het toonen van hoogst lijdelijk verzet tegen de schooldirectie, heeft een viertal hunner iets anders bedacht om den directeur onaangenaam te zijn, door van Zaterdag- op Zondagnacht zich door inbraak toegang tot de school te verschaffen en daar verschillende baldadigheden uit te halen. Dit alles geschiedde in een zeer vroolijke stemming na afloop van een gezellige fuif. Aan de vier dapperen is tijdelijk de toegang tot de lessen ontzegt, in afwachting van de beslissingen door autoriteiten te nemen, met betrekking tot hun verder schoolbezoek.

Het geheele geval, waarover natuurlijk allerlei overdreven lezingen de ronde zullen doen, komt hierop neer. dat de jongelui „echt student" willen zijn.

De politie heeft de zaak in onderzoek, voor zoover door de betrokken leerlingen strafbare feiten zijn gepleegd, ook omdat één der leerlingen zich dien bewusten Zaterdagnacht aan krachtig verzet tegen de politie heeft schuldig gemaakt. Tot de baldadigheden behoort o. a.: het hijschen van een koeienschedel aan een vlaggestok tegen den gevel van het gebouw, het zetten eener ledige champagneflesch op den schoorsteen op het dak en het uithalen van allerlei fraais met schoolmateriaal.

De Chineezen-Kwestie in ons Parlement. Aan de vermakelijke, meestal rake „B r i e v e n v a n S p u i s t r a t e r" in D e C o n t r o l e u r van verleden week is het volgende ontleend:

„De wereld is vol van tegenheden, om het eens op z'n Hollandsch te zeggen.

Op hetzelfde oogenblik, dat men van alle kanselarijen van Europa moeite deed om te verhinderen, dat de christelijke natiën van het beschaafde Westen elkander met oorlogsgeweld zouden te lijf gaan — waarvoor de vrees ternauwernood geweken is — beraadslaagde men in het Nederlandsche parlement over de vraag, of in Indië een Chinees, uit het oogpunt van recht, wel voor volkomen „vol" kan worden aangezien, wijl zijn huid geel en zijn haardracht wat anders is dan de onze.

— Het doet me oprecht genoegen, zeide ik tot mijn vrienden, dat ik van die soort van gewichtige quaesties geen sikkepit verstand heb. De Chineezen der Republiek hebben hun staarten afgesneden, wat misschien jammer is, omdat de Chineezen tot nu toe grootendeels voorzagen in de behoefte aan menschenhaar, ontstaan door het dragen van valsche chignons door onze dames. Gaan de Chineezen voortaan hun lokken dragen à l a C a p o u l en e n b r o s s e geknipt, dan dreigt er een ernstig gevaar voor kaalhoofdigheid van een deel der Europeanen.

— 't Gele gevaar, meende mijn vriend Dirksen.

— Het zou jammer zijn, indien alle Chineezen hun staart lieten afknippen, omdat een Chinees met een staart over eenige jaren zoo iets zal wezen als een poortje op het Binnenhof, een historisch monument, voor welks behoud de Nederlandsche Archaeologische vereeniging dan adressen kan zenden aan de republikeinsche regeering te Peking.

Maar de staart staat eigenlijk buiten de quaestie. Hier geldt, meer dan ooit, het spreekwoord, dat wie over den Chinees komt ook wel over den staart komt. De vraag is: moeten we in Indië den Chinees met den Europeaan wel gelijkstellen wat zijn burgerlijke en burgerschapsrechten betreft, en wel

---

zelfs het geringste geritsel zijner medegasten kan hooren. Het personeel, negers en Inlanders, vertoont zich slechts met opgestroopte hemdsmouwen, en treedt op met een drieste onverschilligheid, die aan de Amerikaansche overheersching doet denken, maar in Azië verrast. Dat thans, 1909, dus nadat de Vereenigde Staten elf jaren de Philippijnen hebben bezeten, de hoofdstad slechts dit ellendig verblijf voor vreemdelingen beschikbaar heeft, pleit noch voor de hoeveelheid, noch voor de hoedanigheid van deze laatsten en wijst op de afgelegenheid der plaats, ver van het wereldverkeer. *)

De prijs is laag, voor kost en inwoning 5 pesos per dag, want welgestelden komen nauwelijks, rijkdom is zeldzaam in de eilanden en veel geld wordt niet verdiend. De naam pesos is uit den Spaanschen tijd gebleven, maar wordt thans voor de munt gebruikt, die Amerika uitsluitend voor deze eilanden heeft geslagen en die juist de waarde heeft van een halven Amerikaanschen dollar; zij is in 100 centavos verdeeld.

Het aangename, koele jaargetijde, aanvangende in November, dat de 80 graden F. zelden overschrijdt in December, de koelste maand, zelfs de 68 niet, is thans, einde Februari, aan het kenteren, om plaats te maken voor drie evenzeer droge doch heete maanden van zelfs 95 graden.

Onaangenamer nog zijn de overige vijf door de vereeniging van regen en hitte, welke een broeikaslucht veroorzaakt; zij zijn het die aan Manilla den naam bezorgen van „de heetste plaats van de Maleische eilanden". †) Op het klimaat van onzen archipel heeft dat van den Amerikaanschen reeds door de hoogere breedte dit voor, dat de warmte graden in den loop van het jaar en ook van het etmaal sterker verschillen, waardoor de Europeaan ook in de laagte de verfrissching geniet, die in onze Oost alleen een tijdelijk verblijf in de bergen hem kan schenken.

Statig en langzaam komt een optocht voorbij. Aan de zijden van den weg loopen kinderen en vrouwen, de bloote voeten in muilen gestoken, ieder met een brandende kaars in de hand bij fellen zonneschijn; en dan volgt, door een drom Inlanders gedragen, een plankier waarop een gekleurde Christus in fluweelen, met goud bestikten koningsmantel een zwart kruis torst. Een Spaansch priester in vol ornaat sluit den stoet.

Dezen volgend, komen mijn Javaan en ik spoedig over een der vier machtige, druk betreden, bruggen, die de stadskwartieren aan beide zijden der Pasig verbinden, op een breeden rijweg langs zee, de Malecon, d. w. z. zeedijk, geheeten, en voorts op een uitgestrekt grasveld daarachter, de Luneta, waar thans, gelijk elken avond, duizenden zich komen verpoozen, luisterende naar de uitmuntende kopermuziek van Philippino's, d. w. z. van Christelijke, tot zekere hoogte vereuropeeschte Inlanders.

Honderden deftige rijtuigen, getrokken hetzij door groote, soms zeer fraaie paarden uit Australië, hetzij door de kleine Inlandsche, gelijksoortig met die in Nederlandsch-Indië, rijden stapvoets in een ontzaglijke ellips het veld om. Hun inhoud geeft een beeld van de bonte samenstelling der hoogere klasse. De donkere oogen en de zwarte kanten sluiers der Spaanschen overheerschen, maar ook de gezonde wangen der Amerikaanschen vertoonen zich in grooten getale en de vreeswekkende tanden der En-

*) Het sedert verschenen Koloniale verslag over 1909 erkent de noodzakelijkheid van verbetering en oppert het plan om met regeeringshulp een behoorlijk hotel tot stand te brengen. Dit plan is, naar ik hoor, inderdaad uitgevoerd en wel aan de Luneta.

†) Colquhoun, The Mastery of the Pacific, Londen 1902, blz. 103.

omdat hij van een ander ras is dan het Europeesche.

— Ik vrees, zeide Dirksen, dat onze wetgevers er eerst toe zullen komen, wanneer China zich, in navolging van Japan, zoo krachtig en westersch heeft ontwikkeld, dat 't genoeg Dreadnoughts heeft om onzen Oost in te palmen.

— Met een zóó verre toekomst, betoogde een van de ambtenaren onder mijne vrienden, behoeft zelfs de meeste vooruitziende regeering zich niet bezig te houden.

— Heeren, meende ik, laat ons bij het heden blijven. Er zijn Chineezen en Chineezen, zooals er takkebossen en takkebossen zijn, gelijk de Franschman zegt. Ik kan geen namen noemen, want de meeste Chineesche namen zijn alleen uit te spreken wanneer je hard niest. Maar er zijn dan singkeh's of emigranten en er zijn Chineezen, die van drie en vier geslachten op Java geboren zijn en peranakan heeten, wat de goede soort is, zoodat men daar ook de thee naar genoemd heeft. Daar zijn er onder, wier handteekening voor de Nederlandsche Handel-maatschappij een ton gouds waard is en meer Nederlandsche onderdanen en ingezetenen, precies als de Duitsche handelslieden in Den Haag, en die geen cent minder belasting betalen, nòch hier, nòch in Indië, omdat ze in wettelijken zin geen Nederlanders zijn.

— Ik vind het treurig, zei Dirksen, dat het in het begin van de twintigste eeuw nog een quaestie is onder intelligente en beschaafde menschen, welke kleur of iemands huid heeft en of zijn neus recht dan wel gebogen is."

Suriname.

De Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting van Suriname voor 1913, brengt de zoolang verwachte inlichtingen omtrent de pogingen, die door of met medeweten van de regeering gedaan zijn om een afnemer te vinden voor de Surinaamsche bacoven, nu de United Fruit Co. zich terugtrekt.

De Minister geeft een uitvoerig overzicht van wat er in Suriname heeft plaats gevonden, sedert het besluit tot liquidatie der bacovencultuur werd genomen. Omtrent een door de Suriname-commissie in overleg met de Fruit Co. ontworpen contract, dat niet de instemming der planters heeft verworven, zegt de Minister: „In hoeverre de weigering van belanghebbenden om op het ontworpen contract in te gaan, de directe oorzaak is van het afbreken der onderhandelingen door de United Fruit Comp., vermag de ondergeteekende niet te zeggen. Nochtans betreurt hij die weigering ten zeerste, omdat, naar het hem toeschijnt, dat contract in de gegeven omstandigheden een alleszins geschikte basis vormde voor de voortzetting der zaken."

Wij betwijfelen de juistheid van deze meening van den Minister. Het is eerder aan te nemen, dat de planters, die zeer goed het gevaarlijke van den toestand inzagen, in elk aannemelijk voorstel zouden zijn getreden. Hunne weigering is voor ons het bewijs, dat hetgeen door de U. F. C. werd aangeboden, inderdaad onaannemelijk was.

Nadat de Minister van den Gouverneur het telegraphisch bericht had ontvangen, dat de F. C. met 30 November den opkoop zou staken, is Zijne Excellentie met Dr. Bos te rade gegaan over de maatregelen, welke genomen zouden kunnen worden om belanghebbenden te steunen in hun pogingen om aan de Surinaamsche bacoven een afzet te verzekeren. „De heer Bos heeft daartoe besprekingen gevoerd met de firma Wambersie & Zoon te Rotterdam en deze firma, die zich reeds geruimen tijd bezig hield met de bestudeering van den bacovenimport, in verbinding gebracht met Mr. H. Benjamins, die inmiddels door een aantal Surinaamsche planters was uitgenoodigd om hunne belangen in deze te behartigen. De verdere onderhandelingen hebben evenwel niet tot het gewenschte resultaat geleid, daar de firma Wambersie zich ten slotte wegens gebrek aan scheepsgelegenheid heeft moeten terugtrekken". (Men zie ook in het vorige nummer van dit Weekblad het door ons aangehaalde ingezonden stuk van den heer d'Angremond.)

Wat nu, mag men zich wel afvragen. De U. F. C. zal tot 15 Februari de bacoven op den ouden voet opkoopen. Maar daarna? Zal de regeering de planters aan zich zelven overlaten? Wij moeten de beraadslagingen in de Kamer afwachten en dus geduld hebben tot Januari, omdat de Surinaamsche begrooting bij uitzondering ditmaal niet zal behandeld worden op den avond vóór Kerstmis.

Over de bacove-geschiedenis verwachten wij een ernstig debat, waartoe de beschouwingen van Mr. Smidt en Mr. Fock (twee oud-gouverneurs) in de N. R. Ct. zeker aanleiding zullen geven.

In zijn ingezonden stuk in de N. R. Ct. van 18 December handelt Mr. Smidt uitvoerig over het contract van de planters met het gouvernement. Over deze kwestie vindt men geen afdoende inlichtingen in de Memorie van Antwoord, die ingezonden is bij brief van 19 December. In zijn beschouwingen naar aanleiding van Mr. Smidt's zooeven genoemd ingezonden stuk, neemt Mr. Fock — zie N. R. Ct. van 19 Dec., Ochtendblad A — de U. F. C. in bescherming, maar over de door Mr. Smidt geopperde kwestie omtrent het contract tusschen de planters en het gouvernement, geen woord. En toch is het noodig, dat over deze zaak 't volle licht schijne. Maar daarbij worde de hoofdzaak niet

gelschen ontbreken evenmin. In eigen rijtuigen liggen dochters des lands niet zonder sierlijkheid achterover, zich alle onderscheidend door een opvallenden, doorschijnenden, stijven kraag, die wijd uitstaat als die van matrozen en eerst aan het middel eindigt. Inderdaad heeft Spanje hier een welgestelde bovenklasse van inlanders, ten deele vermengd met zijn bloed, nagelaten, die soms kleine plantages bezitten en zelfs tonnen gouds. Duizenden wandelaars onder electrisch licht voortschuifelend over 't grasveld, voltooien het beeld der bonte bevolking van Manilla. Alles draagt wit. De Chineezen hebben zich in witte Europeesche pakjes gestoken en verbergen hun staart, indien zij hem niet afgeknipt hebben, onder hun hoed. Van wit katoen zijn ook de pijen van priesters en het meerendeel der fraaie en praktische uniformen van de soldaten en meerderen, zelfs hun schoeisel is wit, tot ergernis der Engelschen, maar met Amerikaanschen zin voor de praktijk; veel te warm voor dit klimaat is echter hun hoofdbedekking, een vilten flaphoed of een Duitsche pet. Ook kaki wordt door het leger gedragen, aantrekkelijker gemaakt voor het oog door een uitmonstering in goud, rood of zwart.

De Inlanders bezitten blijkbaar geen inheemsche dracht meer, zooals alle andere Aziatische volken. Van batik, bij hun Javaansche broeders algemeen, geen sprake en evenmin van een hoofddoek; men moet naar de zuidelijke eilanden gaan om dezen te zien, tot de Mohammedanen, Moro's genoemd naar hun Arabische geloofsgenooten in het oude Spanje. In Europeesche kleederen uitgedost zijn de mannelijke Inlanders, met hun strooien hoed, lange witte broek, en daaroverheen gedragen hemd of baatje. Ook hun vrouwen volgen de dracht harer Europeesche zusters in hoofdzaak, boven een gewoonlijk rooden rok met witte figuren dragen zij een doorzichtige, het hemd vertoonende blouse met zeer wijde mouwen, die geweven is uit zijde met hennep, het z.g.n. jusi, of wel uit een inlandsche ananas-vezel, de zeer fijne en zeer dure pina. Nooit ontbreekt de zooeven besproken wonderlijke kraag, eveneens van jusi of pina. Soms hangt een sluier naar Spaansche wijze van den haarwrong, maar meestal vormt 't haar zelf een zwarten prachtmantel. De bloote voeten steken gewoonlijk in sloffen, die den gang belemmeren. Alles rookt sigaretten en zelfs sigaren, de vrouwen zoo goed als de mannen. Zwartgelakte tanden als bij de zuidelijke en westelijke buren ziet men niet.

De slungelende gang der mannen in hun wijde gewaden, hun onverschillige uitdrukking, kort gehouden steile haardos en ook hun gelaatstrekken voeren mijn gedachten terug naar de bewoners van onze Minahassa; doch de Philippino's schijnen mij grooter.

Evenals daar ziet men soms sporen van vermenging met Japansch bloed, dagteekenend van vóór de komst der Spanjaarden, en hier vooral van vermenging met Chineezen; die toen wel reeds handelden op de Philippijnen, doch er zich eerst daarna, voor zoover men weet, hebben gevestigd.

Buitendien hebben Indiaansche soldaten uit Mexico, in zeer spaarzamen getale nu en dan door de Spanjaarden aangevoerd, levende sporen van hun verblijfplaats achtergelaten, en evenzeer de Spanjaarden zelven, ofschoon, zooals straks zal blijken, niet in zoo sterke mate als in Zuid-Amerika, daar zij het binnenland niet zijn ingetrokken, ja zelfs, behalve de monniken, door hun regeering en door dezen laatsten daaruit stelselmatig zijn geweerd.

(*Wordt vervolgd*).

op den achtergrond gedrongen, n.l. de vraag wat er na 15 Februari 1913 gedaan zal worden met de duizenden bossen bacove, die dan voor uitvoer geschikt zullen zijn.

Als commissaris van de W.-I. mail, zou Mr. Smidt een goed werk doen, indien hij wilde aandringen op publiceering van het contract tusschen de Fruit Company en de K. W.-Ind. Mail omtrent de bacovebooten. Het publiek heeft er recht op om te weten of bij dat contract de belangen der kolonie in het oog zijn gehouden door de W.-I. Mail, die reeds zooveel jaren met Suriname betrekkingen onderhoudt. Al is een stoomvaart-onderneming geen philantropische instelling, dan mag zij toch bij het sluiten van contracten niet vergeten, dat een kolonie ook rechten heeft.

***

Verblijdend zijn de weinige berichten, die de Surinaamsche bladen bevatten, niet. De West van 26 November geeft een artikeltje, „Een droevig jaar" getiteld, dat een treurig tafereel ophangt van den toestand der verschillende cultures en industrieën. Ten gevolge van de langdurige droogte en van andere oorzaken kwijnt alles: cacao-cultuur, balata-bedrijf, goudindustrie.

Het is wel bedroevend, dat juist voor het eenige product, dat er spoedig in overvloed zal zijn, nl. de bacoven, geen afzet te vinden is, tenzij de U. F. C. op aannemelijke voorwaarden de vruchten blijft koopen.

Van het blad Suriname ontving onze redaktie met de laatst aangekomen mail de verschenen nummers niet.

Uit de Surinamer van 21 November knippen we het volgend eigenaardig stukje Surinaamsch straatleven, onder den titel Soso bana ten beste gegeven:

„Soso bana was de man, die door het volk in hooge eere werd gehouden. Als drager moest hij bij alle lijkstaties van het volk aanwezig zijn om te zorgen voor de noodige gesties, door het volk zoo gewild. Kreeg hij geen postje, dan fungeerde hij als een soort officier van de garde, op wiens commando en op wiens voorbeeld de noodige bewegingen moesten gedaan worden.

Welnu, Soso bana gaf eergisteren den geest. Op dezelfde wijze moest hij ook ter laatste rustplaats worden geleid. Ieder, die aan de lijkstatie deelnam, moest zich toen voorzien van een takje groen ter eere van oom Soso. Het was toen ook op den hoek van de Wanica- en Rust en Vredestraat, dus den laatsten hoek van het Hernhutter-kerkhof, dat de laatste comedie ter eere van oom Soso moest worden afgespeeld. De passen der dragers werden ingehouden, de schouders naar alle richtingen bewogen, terwijl de lijkstoet en het daar wachtend publiek juichte en jubelde voor oom Soso, die denzelfden bijval gekregen heeft, dien hij ook aan anderen verschafte."

***

Voor onze Surinaamsche lezers nog dit wetenschappelijk bericht uit Het Vaderland van 20 December, Tweede Avondblad:

„Een ananaskuur tegen maagpijn.

De geneeskundige waarde van ananas wordt tegenwoordig algemeen erkend door toonaangevende pathologen. Hoewel ananas niet zoo rijk is aan voedingsstoffen als andere vruchten, bevat hij toch veel mineraalzout, dat in verbinding met het water bloed bijzet. Hij is verder van onbetwistbare waarde in alle gevallen van maagverstoringen, daar hij in zijn als bromeline bekend bestanddeel een element bezit, dat op eiwitsof dezelfde uitwerking heeft als de uitgescheiden stof der pancreasklier op de pepsine van maagsap. Om de geheele waarde van zijn stoffen te genieten, moet men ananas rauw en zonder suiker eten. Wanneer echter de maag van streek is, doet men goed, zich uitsluitend met zijn sap te vergenoegen, daar de dikke cellulose der vrucht slechts erger pijnen zou kunnen veroorzaken. Houdt men hiermee rekening, dan zijn de geneeskrachtige eigenschappen van ananas nauwelijks te overtreffen. Ananas verleent vooral goede diensten bij alle katarrhale ontstekingen van keel en luchtpijp. Het sap der versche vrucht gebruiken zangers als voorbehoedmiddel tegen heeschheid, en buitenlandsche artsen schrijven bij diphteritis vaak het gebruik van het sap dezer vrucht voor, om zijn kiemdoodende eigenschappen. Om zich van de rijpheid van ananas te overtuigen, trekt men slechts een paar bladen van de punt; en als dit gemakkelijk gaat, kan men zeker zijn, een rijpe vrucht voor zich te hebben.

Curaçao.

Uit de Memorie van antwoord op het Voorloopig Verslag (zie ons no. 50) teekenen wij het volgende aan:

De nood op de Benedenwindsche eilanden is ontstaan door het mislukken van den oogst van maïs, het hoofdvoedsel der bevolking, ten gevolge van de droogte. Het welslagen van den oogst van dit gewas is geheel afhankelijk van den regenval, irrigatie is uitgesloten wegens de daaraan verbonden hooge kosten.

Het eenige wat gedaan kan worden is door bestudeering en toepassing van de „dryfarming"-methodes te trachten een nuttiger gebruik van het regenwater te maken, in welke richting voorstellen zijn gedaan door den Rijkslandbouwleeraar J. G. J. Kakebeeke, die in opdracht van den Minister de kolonie bezocht. Van diens rapport zijn 10 exemplaren op de griffie gedeponeerd, ter inzage van de leden. De systematische aanleg van dammen wordt geregeld voortgezet.

De gelden, die hier te lande zijn ingezameld, worden door de vertegenwoordigers van de groep Ned. Antillen van het Nederl. Verbond in overleg met de Gezaghebbers der eilanden en waar noodig, met eenige ingezetenen, die de locale toestanden goed kennen, aan de armen uitgedeeld.

De Minister vertrouwt spoedig in de gelegenheid te zijn, de noodige gelden bij suppletoire begrooting aan te vragen voor de werken ter verbetering van de haven te Curaçao.

Eerlang zal de Minister naar aanleiding van de voorstellen, door hem van den Gouverneur ontvangen naar aanleiding van het rapport over den grooten landbouw op Curaçao, bij suppletoire begrooting een voorstel doen, om, ten einde het treffen eener betere regeling voor het in pacht uitgeven van gronden mogelijk te maken door aankoop van particuliere gronden tot vergrooting van het domein te geraken.

De verkoop van de Santa Barbara-phosphaatmijn is naar de meening der Regeering een transactie, die door haar met ingenomenheid kan worden begroet, daar met groote waarschijnlijkheid valt aan te nemen, dat de arbeid in die mijn nu spoedig zal worden hervat.

De commissie, welke in opdracht had te onderzoeken of de verdere ontginning van de mijn een winstgevend bedrijf belooft te zijn, is wel met haar rapport gereed gekomen, doch de Minister heeft er nog geen kennis van bekomen en kan dus ook niet mededeelen, tot welke conclusies dit verslag leidt.

De minister zou een ontwikkeling van den mijnbouw zeer toejuichen, hij meent evenwel te moeten betwijfelen op grond van verschillende rapporten, of loonende exploitatie mogelijk zal zijn van andere mijnen in de kolonie, dan de hoogergenoemde en de reeds in exploitatie zijnde op Aruba en Klein-Curaçao.

De jonge palmplanten, van de palmsoort, die het voor de hoedenvlechterij op Curaçao gewenschte stroo levert, die in den Cultuurtuin van het Landbouwdepartement in Suriname zijn aangekweekt, zouden, naar verwacht werd, in den loop van dit jaar in zwamachtig bosch kunnen worden uitgeplant.

Een monster stroo van de bedoelde palmsoort bereid, werd ter beoordeeling naar Curaçao opgezonden en bleek van zeer goede qualiteit te zijn.

De op Curaçao met deze palmsoortgenomen proeven, vielen ongunstig uit; het blad bleef te klein.

Van de struisvogelkweek worden gunstige verwachtingen gekoesterd, de vogels aarden goed op Curaçao en verscheiden zijn reeds aan 't broeden. De Gouverneur verklaarde zich gaarne bereid aan de onderneming zooveel mogelijk steun en tegemoetkoming te verleenen.

De Minister deelt het gevoelen niet van de leden, die meenen, dat de Gouverneur het bijzonder onderwijs begunstigt, maar meent veeleer, dat het bijzonder onderwijs niet voldoende in de bestuurszorg deelt, daar het hem gebleken is, dat de subsidie uit de koloniale kas voor dat onderwijs volstrekt niet voldoende kan worden geacht. Als de door den Gouverneur voorgestelde wijziging van de onder-

wijsverordening haar beslag gekregen heeft, zal de Minister een voorstel indienen om bij suppletoire begrooting de subsidieposten van het bijzonder onderwijs te verhoogen.

De Minister had overleg gepleegd met den Gouverneur om een Nederlandsch belastingambtenaar uit te zenden ter vervanging van den vorigen administrateur van financiën, doch de landvoogd vond de uitzending stellig onnoodig.

Van de ambtenaren, die geschikt waren voor de betrekking, had de heer Van der Veen Zeppenfeldt de meeste dienstjaren, zoodat deze naar des Gouverneurs oordeel het eerst in aanmerking kwam.

De aanwijzing van den kantonrechter voor de tijdelijke vervanging van den nieuwen administrateur van financiën laat zich verklaren door de omstandigheid, dat deze tijdelijke titularis belastingambtenaar is geweest als koloniaal ontvanger.

Van partijdigheid van den Gouverneur kan in beide gevallen geen sprake zijn.

Aangaande de „Prinses Juliana" zegt de Minister, dat het stoomschip gebleken heeft op de uitreis alleszins zeewaardig te zijn, doch dat de voorgeschreven vaartsnelheid van 9 mijl een bezwaar is om in de parages van de Bovenwinds-eilanden tijdig de centra der cyclonen te ontloopen.

De stabiliteit en de uitwatering van het schip zijn voldoende, de bouw heeft onder toezicht van Véritas en van de ingenieurs van het Dept. van Koloniën plaats gehad. De gebleken bezwaren heeft men in Nederland bezwaarlijk kunnen voorzien, omdat de gecharterde stoomer „Christiansted", die nagenoeg dezelide afmetingen, diepgang, uitwatering en opbouw had als de „Juliana", gedurende ruim drie jaren den dienst wèl heeft kunnen onderhouden, dit schip had nog 1½ à 2 mijl minder vaartsnelheid dan de „Juliana".

Laatstgenoemde stoomer heeft circa *f* 152.500 gekost. De Minister wil gaarne met den Gouverneur in overleg treden over de vraag of de eischen van het verkeer op den langen duur niet een stoomvaartverbinding beslist noodzakelijk maken en of het daarom niet het meest zal zijn aan te bevelen spoedig de noodige stappen te doen om de beschikking over een voor het doel geschikt stoomschip te verkrijgen.

***

Het Curaçao'sche comité tot het bijeenbrengen van een inzending uit die kolonie voor de tentoonstelling „de Vrouw" 1813/1913, bestaat uit de dames: R. Cohen Henriques, presidente; L. Capriles, vicepresidente; S. Neuman, 1e secret.; L. Meijer, 2e secretaresse; E. v. d. Veen Zeppenfeldt; penningm.e; C. Ellis, C. Gaerste. J. S. L. Maduro, R. Maduro Lopez, commissarissen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Koloniaal Clericalisme.

Volgens de Matahari Terbit van 10 Sept. '12 no. 17, is de Inl. wereld te Menado alles behalve goed te spreken over de verplaatsing van 't hoofd der Menadosche school aldaar, den heer T. F. Viersen, naar Ponorogo op Java. Het blad stelt zich in het desbetreffend artikel beslist partij vóór den onderwijzer en tegen de Regeering, terwijl het duidelijk laat uitkomen, dat deze overplaatsing, tegelijk degradatie, geschiedde bij wijze van administratieve bestraffing. Wij lezen o. m.: In het jaar 1883 in gouvernementsdienst getreden, werkte de heer Viersen 28 jaren als onderwijzer in het Menadosche, terwijl hij in het jaar 1901 als hoofd der Menadosche school optrad. Weliswaar was hij niet in het bezit van de hoofdacte, doch de Regeering stapte over dit bezwaar heen, aangezien de heer Viersen algemeen bekend stond als een zeer bekwaam en ijverig onderwijzer, die bovendien door het schrijven van geschikte leerboekjes er veel toe heeft bijgedragen, de beginselen der Nederlandsche taal aan het Menadosche volk bekend te maken. Deze arbeid werd door al zijn ambtgenooten op hoogen prijs gesteld.

De heer Viersen heeft derhalve 29 nuttig bestede dienstjaren achter zich.

Schrijver zegt, dat den heer Viersen geen schuld ten laste kan worden gelegd en hem zelfs geen blaam treffen kan.

Toch kwam hij in botsing met de Regeering. Grondig bekend met de onderwijstoestanden in de residentie Menado en uit ervaring wetende, wat aan het Menadosche volk op onderwijsgebied het best paste, kon hij niet zwijgen, toen het boek van den Zendingsdirecteur J. W. Gunning verscheen, dat lang niet allen bevredigde, die de waarheid liefhebben en in staat zijn te begrijpen wat het neutraal onderwijs in Menado van die zijde te wachten heeft. Ter wille van de rechtvaardigheid en onpartijdigheid, schreef de heer Viersen toen zijn artikel: „De Openbare School en de Kerk" in het Soerab. Handelsblad van 6 Juni 1912 no. 129, in hoofdzaak behandelend den overgang van de gouvernementsscholen van de Minahasa en op de Sangir- en Talaud eilanden, in handen der Zending.

Hij wees daarbij den, naar zijn meening, juisten weg aan, welke men te volgen had, doch, in stede van waardeering te ondervinden, werd hij met de clericale zweep op een voor hem zeer nadeelige wijze uit de Minahassa naar Java verwijderd, zoodat het er veel van heeft, alsof de clericale toonaangevers in Nederland daarmee den heer Viersen het zwijgen wilden opleggen. Zij vergaten echter, dat ook andere schrijvers in verschillende Indische bladen, als De Locomotief, De Express enz., zich als besliste tegenstanders van de conversie hadden doen kennen.

Het Minahasasche volk blijft wakker en zal weten te handelen. Aldus besluit schr. zijn artikel.

De Inlandsche districtshoofden op Sumatra.

Datoe Mangkoeto alam, hulponderwijzer te Tebing Tinggi (bovenlanden van de residentie Palembang), beschrijft in de Oetoesan Melaijoe van 21 Sept. 1912 no. 74, dat reeds in het jaar 1911 herhaaldelijk geruchten liepen, dat in het jaar 1912 overal op het eiland Sumatra districtshoofden zouden worden aangesteld, wier positie men wilde verhoogen, doch dat zulks tot heden alleen nog maar in de residenties van Zuid-Sumatra, met name Palembang, Djambi en Benkoelen.

De reden waarom men in het gebied van de Westkust van Sumatra nog niet tot het invoeren van dezen maatregel is overgegaan, was den schrijver niet bekend; wèl had hij vernomen, dat zulks in het jaar 1913 zou plaats vinden.

Voor de functie van districtshoofd in de residentie Palembang zijn en worden in aanmerking gebracht de Pasirah's (dat zijn ter Westkust van Sumatra de larashoofden), verder de Demangs, politie-hoofden enz., en aangezien deze in bekwaamheid niet staan boven hunne ambtgenooten ter Westkust, zoo ligt het voor de hand, dat men ook dáár de districtshoofden uit de laras-hoofden, contrôlemantri's enz. zal kiezen. Schrijver is zelfs van meening, dat, te oordeelen naar het uiterlijk der dorpen, de bestuursgeschiktheid der hoofden van de Westkust grooter is.

De positie, die de districtshoofden in beide deelen van Sumatra zullen innemen, is echter niet gelijk. Ter Westkust zal o. m. de functie van larashoofd worden opgeheven, terwijl in Palembang de functie van Pasirah zal blijven bestaan.

Een ander verschil betreft de inkomsten, welke aan beide functionarissen worden toegekend: De districtshoofden ter Westkust van Sumatra ontvangen bij besluit hunne aanstelling en bezoldiging, in tegenstelling met die in Palembang, die geen beschikkingen ontvangen, waarbij de inkomsten geregeld zijn. Zij ontvangen in werkelijkheid echter meer.

De Pasirah's ontvangen toch van elken Inlandschen werkbaren onderhoorige *f* 1.— per jaar voor afkoop van persoonlijke diensten en aangezien het aantal werkbare mannen in een marga of district loopt van 400 tot 1000 en meer, zoo beschikt het districtshoofd al spoedig over *f* 1000 's jaars en meer of *f* 84 's maands.

Behalve deze inkomsten trekt hij ook nog geldelijke voordeelen uit opgelegde boeten, hetgeen ter Westkust van Sumatra niet meer voorkomt. Daar staat echter tegenover, dat de Pasirah's geen pensioen genieten en de districtshoofden ter Westkust wèl.

De belangen van het „Ambonsche Studiefonds." bepleit.

De Inlandsche bladen melden, dat de heer en mevrouw Van Deventer niet in de gelegenheid zijn geweest de residentie Ambon te bezoeken, zooals oorspronkelijk het plan was. Ter hoofdplaats Makassar werden echter tal van Amboneezen door hen ontvangen, die de belangen van het Ambonsche

Studiefonds kwamen voordragen. De heer v. Deventer beloofde, na met belangstelling daarvan kennis te hebben genomen, een en ander met de Indische autoriteiten te zullen bespreken.

Nieuwe politie-indeeling ter hoofdplaats Batavia. Volgens de Perniagaän van 21 September '12 no. 214, is onlangs in een vergadering van politiehoofden ter hoofdplaats Batavia, het voorstel besproken, in het begin van het jaar 1912 door den hoofdcommissaris aan de Regeering ingediend, waarbij in overweging werd gegeven de thans bestaande politie-indeeling en formatie te wijzigen.

Het plan schijnt te zijn om te Batavia een hoofdbureau van de politie op te richten, onder leiding van den hoofdcommissaris. De plaats zal in twee politie-afdeelingen worden verdeeld, die ieder onder een commissaris 1ste klas zullen komen te staan en aan wien het noodige personeel zal worden toegevoegd.

Een wedono zal aan het hoofd van een afdeeling voor Inlanders worden geplaatst. Verder zal een recherche-afdeeling in het leven worden geroepen, onder een commissaris 2e klas.

De politietaak te Meester-Cornelis zal blijven berusten bij den hoofdcommissaris.

De bezoldigingen van het politiepersoneel zouden worden verhoogd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Voordracht v. Dr. Lim-Boen-Khing. In de Pertja-Timor van 29 Juli 1912 no. 61, werd melding gemaakt van de voordracht, door Dr. Lim-Boen-Khing ter hoofdplaats Semarang gehouden in de Siang-Boe-vereeniging. Hij verklaarde op Java te zijn gekomen op last van Dr. Sun-Yat-Sen, met het doel in uitgebreiden kring uiteen te zetten, dat het doel der Chineesche Republiek is de aaneensluiting van alle Chineesche stammen te bevorderen en te trachten den band te versterken, die alle Chineezen, die liefde hebben voor hun land en hun alouden godsdienst, aan elkander bindt.

Spreker beschreef de zware taak, welke op de schouders van Dr. Sun-Yat-Sen is gelegd. Eerst had deze het Chineesche volk moeten opwekken, om belangstelling te voelen voor de nieuwe denkbeelden en daarna had hij de zaken zóódanig weten te leiden, dat het Keizerlijk gezag plaats maakte voor den nieuwen regeeringsvorm, een taak waaraan hij nu een twintigtal jaren had besteed.

Van de vroegste tijden af richtte het Chineesch gezag zich tegen de inmenging van elken vreemdeling en werd het volk dientengevolge van de buitenwereld afgesloten. De laatste keizerlijke regeering daarentegen onderhield betrekkingen met de regeeringen van Japan, Rusland en Engeland, doch deze mogendheden hadden de bedoeling China onderling te verdeelen, de bevolking zoodoende te scheiden en zich meester te maken van de bronnen des lands. Ware de nieuwe regeering niet opgetreden, dan zou zulks ook zijn gelukt.

Dr. Sun-Yat-Sen nu stelt zich voor, om alle Chineezen, ook de buitenlandsche, tot één natie te vereenigen, doch wil dit ideaal bereikt worden, dan moeten ook alle Chineezen, zonder onderscheid, de actie der Republiek steunen.

Ned.-Indië kan dit doen o.a. door de oprichting van een kapitaal-krachtige Chineesche Bank, met een bedrijfskapitaal van 50 miljoen gulden, op aandeelen van 10 dollar, d. i. 14 gulden, zoodat ook de kleine man daaraan kan deelnemen. Aldus besloot spreker.

Sedert werden tal van aandeelen genomen te Batavia, Bandoeng, Soerabaija en Solo, terwijl in het Delische vele aanzienlijke Chineezen voor hetzelfde doel werken.

Terechtstelling van twee Chin. Generaals. Papilio Binor schrijft in de Perniagaän van 17 September 1912 no. 210, met betrekking tot deze gebeurtenis, dat de Generaals Chang Cheng en Huang Chin door hun ambtgenoot Li-Yuan-Hung naar Peking werden gezonden, met opdracht hunne opwachting te maken bij den President der Chineesche Republiek, die hen voor eene opengevallen betrekking in aanmerking wenschte te brengen. Reeds vroeger, tijdens de onlusten, hadden beide legerhoofden duidelijk blijk gegeven, dat zij er op uit waren om voor zich persoonlijk een behoorlijke plaats in het nieuwe staatsbestuur te veroveren en dit was hun dan ook gelukt. Wel keerden zij daarop naar Wu-Chang terug, doch tijdens hun later aanwezen te Peking begonnen zij met hetzelfde doel opnieuw een actie in het leger.

Generaal Li-Yuan-Hung was van dit drijven in zekere richting op de hoogte en zond daarvan op 10 Augustus 1912 telegrafisch bericht aan den President, luidende:

„Ching-Chen-Wu nam destijds deel aan den strijd te Wu-Chang, waar hij toen leeraar was aan de elementaire school en den assistent-military-commissioner volgde. Hoewel hij een aanzienlijke betrekking bekleedde, heeft hij steeds alleen zijn eigen belang op het oog gehad, verzamelde volk om zich en nam een blufferige houding aan. Tijdens zijne reis naar Shanghai was hij in het bezit van veel gereed geld, waarvoor wapens werden gekocht. Op het officierscorps oefende hij een schadelijken invloed uit, die er op wees, dat hij zich tegen hooger bestuur wilde verzetten. Herhaalde vermaningen werden hem gegeven. Ik belastte hem met eene grensregeling, doch Generaal Chang-Chen-Wu toonde zich hierover verstoord en vertrok naar Hoepak, zonder eenige kennisgave. Hij blijft volharden in zijn houding en een schadelijken invloed uitoefenen op het leger. Hij sluit zich aan bij lieden van slecht gehalte, met het geheime doel zich tegen de regeeringsplannen te verzetten. Zijn gemoed is als dat van een boschhond.

Gelukkig zijn de officieren mij trouw gebleven en toonde mijn departement zich bekwaam en ijverig, met het gevolg, dat de bedoelingen van Chang-Chen-Wu tijdig werden ontdekt en de rust te Hoepak kon worden bewaard. Doch de toestand, zooals die nu is, kan niet bestendigd blijven.

Van welwillendheid ten opzichte van zijn persoon kan geen sprake zijn en ter voorkoming, dat hij later toch zijn plannen tot uitvoering brengt, blijft er niets over, dan hem het leven te ontnemen. Ik verzoek dientengevolge hem, tegelijk met Generaal Huang Chin ter dood te veroordeelen.

Ten opzichte van hunne familieleden zijn geen belangrijke voorzieningen noodig. Ik vertrouw hen. Zij kunnen naar hunne haardsteden terugkeeren, waarvoor eenig geld ter hunner beschikking kan worden gesteld.

Deze terdoodveroordeeling is volgens de wet. Ik zal zorgen voor de teraardebestelling der lijken en in het levensondeshoud van de familieleden voorzien.

Ik sta aan het hoofd van een offcierencorps en zou mij zeer schamen en zekerlijk strafbaar zijn zoo ik in deze onverschilligheid aan den dag legde."

Dit telegram is in het besluit van 15 Aug. 1912 opgenomen, waarbij de beide generaals ter dood werden veroordeeld en waarvan kennis werd gegeven aan den kapitein-generaal der gendarmerie, die met de uitvoering werd belast.

De executie moest plaats hebben door middel van den kogel, terwijl de begrafenis zou geschieden met militaire eer. Over de arrestatie zelve wordt nog medegedeeld, dat deze plaats had op 15 Aug. 1912, na een maaltijd in een Chineesch hotel, waarin de beide generaals hun intrek hadden genomen. Mede aan tafel zaten eenige leden van het kabinet.

Na afloop van den maaltijd werden de beide generaals even buiten de gezantschapswijk door een 300-tal beschikbare soldaten gearresteerd en medegenomen, terwijl de executie terstond volgde. Een tiental hunner volgelingen werden nog gevangen genomen.

Aan de familieleden der beide generaals werd van regeeringswege levensonderhoud toegekend en aan de volgelingen vergund op 's lands kosten naar Hunkow terug te keeren.

Verzoek van de Chineezen ter hoofdplaats Bandjermasin om vrijstelling van wegenonderhoud.

Dit tot het Europeesch bestuur gericht verzoek is, zegt Allaman in de Sinar Borneo, zeker te billijken, nu, tengevolge van de mislukking der rijstoogsten in de laatste jaren, het dagelijksch voedingsmiddel in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo steeds in prijs stijgt en de Chineezen ter hoofdplaats Bandjermasin de grootste moeite hebben in hun levensonderhoud te voorzien. Daarbij komt nog het treurige feit, dat de handel achteruit gaat en de opbrengst van de producten des lands afnemende is, terwijl zij tot overmaat van ramp dan nog door het Europeesch bestuur worden opgeroepen voor het onderhoud der wegen ter hoofdplaats.

De Chineezen hebben aan dien plicht steeds zonder morren voldaan, doch thans zijn de toestanden van dien aard, dat het hoogst noodzakelijk is om dien last van de schouders der Chineezen weg te nemen.

Reeds vroeger heeft men daartoe moeite gedaan, doch te vergeefs en het zal de vraag zijn, of het nu gedaan verzoek een beter onthaal zal vinden, zegt de schrijver, die van meening is, dat waar Europeanen en Chineezen beiden vreemdelingen zijn in het land, de billijkheid medebrengt, dat zij ook op gelijken voet worden behandeld en dat het niet aangaat het onderhoud der wegen in de Europeesche wijken voor bestuursrekening te nemen en die in de Chineesche wijken aan de Chineesche bevolking op te dragen.

De Chineesche tegenover de Nederlandsche pers in Indië. Het feit bestaat, merkt de heer T. H a r d j i e n in de P e w a r t a S o e r a b a i j a op, dat in de Ned.-Indische bladen herhaaldelijk artikelen worden opgenomen, met het kennelijk doel stemming te maken tegen de Chineezen in Ned.-Indië. De schrijvers dier stukken beelden zich in journalisten van den eersten rang te zijn, terwijl zij, zonder op de hoogte te zijn van algemeene en plaatselijke toestanden en zonder in 't bezit te zijn van behoorlijke gegevens, durven neerschrijven, dat d e Chineezen woekeraars en smokkelaars zijn, met tal van andere maatschappelijke ondeugden behept.

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke oordeelvellingen aan de Inlandsche en Chineesche vakgenooten in Ned.-Indië stof tot bespreking geven, en aangezien dit in de Maleische taal geschiedt, neemt het Inlandsch en Chineesch publiek er kennis van.

Zulke verwijtingen tot het Chineesche element gericht, blijven natuurlijk niet onbeantwoord en zoo komt het, dat van de Nederlandsche journalisten in de Inlandsche bladen dikwijls wordt gesproken als van „broodschrijvers" en „hongerlijders", die men het liefst zoo spoedig mogelijk naar den duivel wenscht. Opvallend vindt schrijver het ook, dat in den Europeeschen handel nooit eens een woord van protest tegen bovengenoemde verwijtingen laat hooren, hoewel deze toch zooveel met de Chineesche handelsbelangen heeft uit te staan.

Van Vreemde Koloniën.

SCHAPENTEELT.

Een paar malen zijn pogingen gedaan om m e r i n o s s c h a p e n in hooglanden van O o s t-I n d i ë i n t e v o e r e n. Al zijn wij Nederlanders geen liefhebbers van schapenvleesch zooals de Engelschen, aan deze kultuur is ook nog wel een ander voordeel verbonden, zelfs zou een fokkerij op eenigszins ruime schaal voor de wolindustrie van groote beteekenis kunnen worden. Uit gegevens, die Dr. A. Schulte im Hofe in de D. Kolonialzeitung van 14 dezer verstrekt, meenen wij de mogelijkheid te mogen lezen, dat een meer stelselmatig te nemen proef voor onze koloniën wel een belofte kan inhouden, zoodat wij er hier het een en ander aan ontleenen, ter overweging van onze landbouw-specialiteiten.

Toen de Engelschen in 1795 de Kaapkolonie in bezit namen, vonden zij daar reeds eenige Spaansche merinos, die er ingevoerd waren door een Hollander, overste Gorden. In 1801 werd het aantal op 1000, in 1806 reeds op 11000 geschat. Een groot deel der tegenwoordige kudden stamt echter af van een kruising van het merinos-schaap met den in Zuid-Afrika inheemsche vetstaart, deze bastaard levert goede wol, maar om het soort op voldoende gehalte te houden is toch herhaalden invoer van merinos noodig gebleken. De woluitvoer bedroeg in 1815 9000, 1832 30000, 1836 169000, 1880 29 millioen K.G.

In Transvaal en Oranjevrijstaat werd de schapenstapel tijdens den oorlog meerendeels vernield, doch, door aanvoer van goede dieren, kwam hij er weer bovenop.

De totaal woluitvoer van geheel Britsch Zuid-Afrika was in 1910 55 millioen K.G., of een waarde van bijna 47 millioen gulden.

In Australië waren, zooals men weet, tijdens de komst der Europeanen onze huisdieren onbekend. Tot de dieren die kapitein Philipp in 1788 aanbracht behoorden ook 29 wolschapen. Dacht men daarbij alleen aan de voedingswaarde, John Macathur was er het eerst bedacht op de wolkultuur. Hij kruiste de reeds aanwezige schapen met een in 1793 uit Indië ingevoerd ras en later met Kaapsche. De in 1803 naar Engeland gezonden wolmonsters werden van gelijke waarde verklaard als de Spaansche. Dat was het begin der Australische wolvoortbrenging, die in 1910 ruim 360 millioen K.G. uitvoerde, tot een waarde van 367 millioen gulden.

De wolopbrengst per schaap is gemiddeld 3.5 K.G. tegenover 2.5 K.G. in de Kaapkolonie.

In Nieuw-Zeeland werden in 1773 door Cook, in 1814 door Marsden schapen aangebracht, ook hier om het vleesch. In 1840 wordt het eerst van een levering van wol gewag gemaakt. In 1858 werd de stapel al als 1.5 millioen opgegeven, en deze nam zoo toe, dat hij tien jaar later vertienvoudigd was. Voor 1910 wordt het aantal als 24 millioen vermeld, met een woluitvoer van 92 millioen K. G. per jaar.

Door stelselmatige verbetering van het ras is de productie per schaap, die er een halve eeuw geleden maar 1 K.G. was, tot bijna 4 K.G. gebracht.

Argentinië kreeg de eerste merinos in het begin van de negentiende eeuw. Vroeger waren Churaschapen ingevoerd, die een dradige wolsoort hadden. Kruising gaf resultaten, die stelselmatig verbeterd, het nu ook tot 2.5 K.G. per schaap per jaar hebben gebracht. Bij een totaal aantal van 67 mill. gaf 1910 zoo 150 millioen K.G. woluitvoer.

De in de Duitsche koloniën verkregen resultaten zijn natuurlijk van jongeren oorsprong, maar daarom zeker voor ons niet van minder waarde.

In Z.-W. Afrika nam E. Hermann in overleg met de D. Kolonialgesellschaft een twintigtal jaren geleden de eerste proeven. In 1891 bracht hij 1500 schapen uit de Kaap naar Koeboeb. Door tegenspoed van allerlei aard vorderde de onderneming aanvankelijk langzaam. In 1903 was de uitvoer slechts 7500 K.G. het aantal schapen was 4200, waarvan de helft in het bezit van Hermann. In den opstand der Witbois, plunderden of vernietigden de oproerlingen het meerendeel der kudden. In 1909 kwam een pokkenepidemie nieuwen tegenslag brengen. Intusschen was de belangstelling gewekt. Eerst werd een Z.-W. Afrik. schapenfokkersvereeniging opgericht, die weldra door andere gevolgd werd. Dientengevolge telde 1911 er 32000 schapen, verdeeld over 4 groote en 7 kleinere ondernemingen.

De kolonie schijnt, door het tijdperk der proefnemingen heen, nu op vasten bodem gekomen te zijn. Dr. Schulte wijst echter op de noodzakelijkheid om zich de leering ten nutte te maken, die uit de ondervinding van andere landen te putten is. In droge tijden moet voor voldoende drinkgelegenheid worden gezorgd, In goede jaren moet reserve voedsel opgelegd worden (luzern-velden). Het Kaapsche schaap is flink gebouwd, maar de wol blijft in hoeveelheid en hoedanigheid achter staan bij die van het Australische. Goede regeling van den veterinairen dienst, hulp, zoo noodig toezicht, om de rasverbetering te onderhouden, wellicht het aanleggen van een raspark, ziedaar punten waarop het artikel mede de aandacht vestigt.

't Is zeker opvallend, dat thans ook van Fransche zijde bijzondere opmerkzaamheid voor hetzelfde vraagstuk wordt getoond. In een deze maand gehouden vergadering der Société franc. de colonisation et d'agriculture, heeft de directeur van de Bergerie nationale van Rambouillet, die daar reeds eerder over de veredeling van het schaap in Noord-Afrika gesproken had, mededeeling gedaan van voornemens, door eenige kolonisten en kapitalisten gevormd om een stelselmatige fokkerij van schapen in de Fransche bezittingen in Afrika op groote schaal te beproeven. De Fransche bezien de zaak van de twee zijden, de Fransche Kamers van Koophandel uit belangrijke manufactuur-centra klagen over gebrek aan wol en zoeken naar nieuwe aanvoerbronnen.

DE DOUANERECHTEN DER FRANSCHE KOLONIËN.

Bij de Fransche regeering is een wetsontwerp in behandeling tot herziening der douane-verhoudingen tusschen het moederland en de koloniën.

't Ontwerp behoudt de onderscheiding, door de wet van 11 Januari 1892 aangenomen, van twee groepen der koloniën. De eerste omvat de koloniën die wat de tariefbepalingen betreft, gelijk gesteld zijn met het moederland. De tweede wordt gevormd door de koloniën, die haar eigen tarief behouden en zoo als een soort van eigen douane-persoonlijkheid zijn te beschouwen.

Maar voor de eerste groep voert het ontwerp nu wederkeerigheid tusschen moederland en kolonie in, hetgeen nog niet het geval is. Niet alleen zullen Fransche voortbrengselen vrij van rechten in de overzeesche bezittingen komen, zooals reeds geschiedt, maar eveneens zullen de koloniale voortbrengselen vrij zijn van rechten in Frankrijk instede van half tarief te betalen, zooals thans. Hierbij is alleen uitzondering gemaakt voor suiker waarvoor een afzonderlijke regeling van kracht is

en voor peper, waarvan overproductie te voorkomen is. Van deze vrijstelling wordt een groote toename van den handel verwacht, vooral voor koffie, cacao, thee, vanille.

In de tweede groep zullen voortaan ook Gabon en Nieuw-Caledonië opgenomen worden. Het eerste was de eenige Afrikaansche kolonië, die tot nu toe bij de eerste groep staat zonder dat hiervoor een reden is bij te brengen. Voor Nieuw-Caledonië geschiedt de overschrijving op verzoek der plaatselijke autoriteiten. Voor de eilanden Kerguelen, St. Paul en Amsterdam is nog geen tariefregeling getroffen, deze worden nu ook opgenomen in de tweede groep.

De Fransche producten zullen hier vrij van douanerechten blijven. 't Omgekeerde is niet het geval, de tarieven zijn geregeld naar hetgeen als eisch der omstandigheden en toestanden beschouwd wordt. Het is niet gemakkelijk die tarieven en de bepalingen zoo te stellen, dat zij inderdaad de behoeften van schatkist en handel verzoenen. Het ontwerp heeft dan ook mede ten doel om vele misstanden uit de wereld te helpen.

SERAWAK.

Eenige maanden geleden maakten wij melding van het voornemen van den rajah van Serawak Brooke, om een adviseerenden raad voor het protectoraat te Londen te benoemen, om de goede en geregelde samenwerking van het voorstendom met Groot-Brittanië beter te verzekeren. Thans is dit tot verwezenlijking gekomen. De leden van den eersten raad zijn de tuean moeda B. W. D. Brooke, de gewezen residenten C. A. Bampfylde en H. F. Deshon en de rechtskundige adviseur van den rajah Mr. C. H. W. Johnson. Heel druk zal deze raad het op den duur wel niet hebben, dunkt ons.

DE MINISTERIEELE CRISIS IN ZUID-AFRIKA.

Minister Botha heeft de reden van zijn aftreden in een mededeeling aan de pers bekend gemaakt.

Hij veroordeelt als onvergeeflijk de laatste toespraken van generaal Hertzog, die daarin te verstaan gaf, dat het Britsche Rijk alleen deugt zoolang het voor Zuid-Afrika nuttig is. Bovendien blijkt uit Hertzog's veroordeeling van de politiek van rassenverzoening, dat zijn politiek verschilt van die van Botha.

Toen derhalve Hertzog weigerde zijn ontslag te nemen, bleef er Botha niets anders over dan zelf zijn ontslag te nemen.

Het Zuid-Afrikaansche volk, zegt Botha, kan zijn lokaal patriotisme en zijn nationaal instict ten volle ontwikkelen binnen het rijk, waaraan het zijn vrije grondwet dankt.

Zooals men weet, heeft ook Hertzog ontslag gevraagd en is 't geheele ministerie afgetreden, doch wordt dit weer vervangen door een nieuw kabinet-Botha.

De Kaapstadsche correspondent van de Times meint, dat men algemeen de verwijdering van Hertzog uit het ministerie een overwinning voor Botha en een nederlaag voor de reactionairen acht. Maar velen zijn van oordeel, dat de verwachte afval van de Vrijstaters en van vele Transvalers eerlang Botha zal dwingen met de unionisten een coalitiekabinet te vormen.

De geestdrift van Jong-Afrika voor Botha zal in elk geval zeker verzwakken.

JAVATHEE IN AUSTRALIË.

Onze consul-generaal Bosschart te Melbourne vestigt in Handelsberichten de aandacht op de aanzienlijke vermindering, welke in de laatste maanden geheel onverwachts heeft plaats gevonden in den invoer van Java-thee in den Australischen Statenbond.

Van Januari tot en met September 1912 is aan Java-thee ingevoerd een totaal van 4.031.303 lbs., tegen 4.545.357 lbs. in het overeenkomstige tijdvak van 1911, zoodat in 1912 (tot September) de invoer met 514.054 lbs. is afgenomen.

Wat betreft de oorzaken van den plotselingen achteruitgang in de Java-thee-aanvoeren, zoo is consul Bosschart uit verschillende mededeelingen van voorname thee-importeurs in Australië gebleken, dat, ten gevolge van de aanzienlijke abnormale stijging der Java-thee-prijzen voor Australië op de markt te Batavia en de speculatieve inkoopen door Australische importeurs, de Australische markt met Java-thee dusdanig overvoerd is, dat de handel daarin tot stilstand is gekomen, aangezien de theemengers (blenders) niet de voorraden Java-thee tot bedoelde hooge prijzen willen verwerken.

Ten aanzien van de theevrachten wordt opgemerkt, dat de vracht voor thee uit Java naar Australië lager is dan die van Britsch-Indië, Ceylon en China.

De consul vestigt er voorts de aandacht op, dat de verpakking van zendingen, uit Batavia afkomstig, dikwijls geklaagd wordt. Het hout zou namelijk in den regel geen ruwe behandeling kunnen verdragen, tengevolge waarvan veel thee-lekkage plaats vindt, zoodat in de connossementen een daarop betrekking hebbende clausule is opgenomen. Verder bevatten de kisten meestal meer dan 100 lbs. thee, terwijl in Australië de meest gewilde verpakking bestaat uit „Momi half chests", die ongeveer 50/60 lbs. bevatten. (N. R. Ct.)

PERZIË.

Lieve toestanden! De Bachtiaarsche minister-president Samsan es Saltaneh, heeft zijn ontslag genomen. Ala es Saltaneh, die in zekeren zin de compromis-candidaat tusschen de Bachtiaren en Saad ed Dauleh is, heeft, naar Reuter uit Teheran meldt, opdracht gekregen om een kabinet te formeeren. De Russen dringen op inwilliging hunner spoorwegeischen aan. Engeland zou de gendarmerie in Zuid-Perzië onder eigen officieren willen stellen. De Zweedsche gendarmen ontvangen geen salaris, wijl het geld ontbreekt. Het broodsgebrek neemt in de hoofdstad toe; hongerige vrouwen veroorzaken relletjes voor de regeeringsgebouwen en op de markt.

Naar aanleiding van den moord, in de buurt van Sjiras door Perzische roovers gepleegd op een Engelsch officier, kapitein Eckford, heeft de Britsche gezant te Teheran, een dreignota doen toekomen aan de Perzische regeering. Volgens de bewering van de Perzische plaatselijke autoriteiten is Eckford bij ongeluk doodgeschoten door roovers, die een karavaan aanvielen. Eckford bevond zich daar dichtbij en werd neergeschoten zonder dat de roovers het op hem gemunt hadden.

De Perzische regeering zal de schuldigen straffen en verklaarde zich bereid aan de Britsche regeering genoegdoening te verschaffen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In afl. 12 van dit tijdschrift wordt naar aanleiding van het rapport der Nederlandsche en Duitsche grenscommissies op Nieuw-Guinea, een overzicht gegeven van de economische toestanden van het grensgebied. Een aanlokkelijk beeld biedt dat overzicht nu niet.

Voor Europeesche cultures schijnt het grensgebied niet geschikt, noch in de vlakten met hun vele overstroomingen, noch op het gebergte, dat uit kalkgesteenten bestaat. De vlakten in het binnenland liggen te ver van de verkeerswegen, om voor cultures gebruikt te kunnen worden. De Kaiserin Augusta-rivier is de eenige toegangsweg tot deze streken, doch is door hare lengte en onvoldoende bevaarheid practisch van weinig nut. De bevolking is er schraal en vertoont weinig neiging tot geregelden arbeid, zoodat vreemde werkkrachten zouden moeten worden ingevoerd, wat bezwaarlijk zijn zal. Het geheele grensgebied is met oerbosch bedekt met uitzondering van een streek aan de Kaiserin-Augusta-rivier. Behalve in het centrale gebergte komen er geen houtsoorten van waarde voor; op het gebergte vindt men echter damarboomen. Het land is zeer dun bevolkt; de bevolking leeft van tuinbouw en jacht, waarvan die op vogels slechts eenige beteekenis heeft. Voornamelijk wordt gejaagd beoosten de rivier de Tami. Aan siervogelhuiden wordt jaarlijks van de Humboldtsbaai voor een aanzienlijk bedrag uitgevoerd.

De nieuwe koers.

In het December-nummer van het geïll. maandblad De Handel schrijft Dr. C. te Lintum over den nieuwen koers der laatste veertig jaren in onze koloniën.

Met een passage uit de instructie van den gouverneur-generaal van omstreeks 1840, die met cynische duidelijkheid den ouden koers aangeeft, opent schr. zijn belangrijke beschouwing.

Die passage luidt: „De gouverneur-generaal zal door gepaste middelen medewerken tot gestadige vermeerdering van het beschikbare, voordeelige slot ten behoeve van het moederland. Hij zal de voorstellen der administreerende departementen en ambtenaren, strekkende tot vermeerdering van uitgaven, zoo dezelve op geene onvermijdelijke noodzakelijkheid steunen, beschouwen als onvatbaar voor inwilliging of ondersteuning."

Achtereenvolgens wijst schr. op de baanbrekers Dr. van Hoëvell, Multatuli, Franssen van de Putte e. a. en de vrijzinnige maatregelen tengevolge van hun optreden, genomen: afschaffing van verplichte cultures, aanleggen van verkeerswegen enz., enz. Geruimen tijd staat hij ook stil bij de Buitenbezittingen, die in de latere jaren tot ontwikkeling komen; waarschuwt tegen overdreven godsdienstijver en vooral ook tegen overdreven vrees voor den B. V.

De thans gevolgde politiek overigens ten zeerste toejuichende, hoopt Dr. de L., dat men die niet zal gaan verknoeien om dien gefingeerden Buitenlandschen Vijand.

„Natuurlijk zal niemand bezwaar hebben, dat men zich waakzaam toont, maar dan toch in de eerste plaats tegenover den b i n n e n l a n d s c h e n vijand, d. i. tegenover de vaak slecht regeerende woelige inlandsche vorsten, tegenover godsdienstwaan en maatschappelijke misstanden."

Hetzelfde nummer van De Handel bevat nog een geïllustreerd artikel, getiteld: Geschiedenis, productie- en handelscijfers over kina en kinine.

Weekblad voor Indië.

De heer M. van Geuns artikelt in No. 51 van het Weekblad over de beweerde achteruitstelling van Indo's bij de „volbloeds", waarmede hij het in geenen deele eens is. Dat die vermeende grief, bij de oprichting van de Indische partij, nieuw leven is ingeblazen, is zijns inziens voor een niet gering deel daaraan toe te schrijven, dat zij als propagandamiddel, als strijdkreet, een geenszins verwerpelijke waarde bezit.

Hij ontzenuwt thans die grief niet, maar geeft aan de hand van betrouwbare schrijvers eenige staaltjes van toestanden in Engelsch-Indië op dit gebied, waarbij die in ons Indië een heel wat gunstiger beeld geven.

De heer v. G. eindigt daarna: Wie de toestanden hier te lande kent waar de verdraagzaamheid alle klassen der bevolking samenbrengt en „volbloeds" en „Indo's" doorcenhuwen en zich naast elkaar bewegen; — en wie dan nog durft spreken van „achterstelling" en „rassenhaat", die is als de mensch, die oogen heeft om niet te zien en ooren om niet te hooren.

Verder bevat dit Nr. een aardig geïll. artikel over de paarlvisscherij in het Oosten van den Archipel (speciaal de Aroe-eilanden) en het vervolg van: Bij de rechterlijke macht. Uit het levensboek van een Indisch ambtenaar, 1892—1907, door W. van Delft.

De Cultuurschool te Buitenzorg.

Omtrent deze school wordt het navolgende in de Nov.-afl. van het Tijdschr. van Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië medegedeeld. De redenen dat ze van Buitenzorg naar Soekaboemi wordt overgebracht zijn gelegen in de noodzakelijkheid van uitbreiding, gebrek aan ruimte te Buitenzorg en het feit, dat Soekaboemi te midden van allerlei cultuurondernemingen ligt. Soekaboemi achten ook wij een zeer geschikte zetel voor de school; wij waren eerst van meening dat Bandoeng gunstiger gelegen zou zijn, doch bij nader inzien komt het ons voor, dat de ondernemingen in het Bandoengsche te ver van de stad zijn gelegen, waardoor practische ervaring door aanschouwing vrijwel uitgesloten zou zijn.

De vroegere president der Soekaboemische Landbouwvereeniging, de heer Odo van Vloten is Voorzitter van de commissie van toezicht van de school; secretaris der commissie is de heer J. G. Hoekman van het Departement van Landbouw, terwijl aan het hoofd van de school staat de heer A. de Koning.

Indologenblad.

„Iemand die het goed bedoelt" doet in het 16 Dec.-nummer van het Indologenblad eenige vragen naar aanleiding van de lezing over de Chineesche beweging op Java door Mr. P. H. Fromberg. Spottend zegt hij aan het slot:

„N.B. Een advertentie in het Indische Bijblad van het Vaderland overtuigde mij reeds voor een goed deel er van, dat het Europeesche recht beslist op de Chineezen moet worden toegepast. Zij luidt: „De familie Tjong a Fie zal voortaan gaarne in den vooravond van den derden Zaterdag van iedere maand bezoeken ontvangen (in het wit s. v. p.)". Wa blief?"

Voorts bevat dit Nr. een duidelijk verslag van de lezing door den voormaligen 1en luit. van het O.-I. L., den heer A. de Braconier, voor de leden der Indologen-Vereeniging gehouden, waarin hij sprak over de pacificatie en exploratie der Buitenbezittingen.

Hoe de Toradja zich het Paradijs en de Zondvloed voorstelt.

De Toradja's van Midden-Celebes hebben de volgende voorstelling van den paradijstoestand, waarin de menschen vroeger leefden.

Koembengi (een godheid) en een vrouwelijke geest Lise, hebben de hand gehad in het verloren gaan van dien toestand. In dien ouden tijd liepen de watervaten uit zichzelf naar het water, vulden zich en keerden naar huis terug. Ook de draagmanden vervoerden zelf de daarin gelegde vrachten. Maar op zekeren dag schoof Lise te voorschijn, en verschrikte de loopende watervaten en draagmanden; na dien tijd moesten de menschen ze zelven dragen. Lise is een gevreesde geest voor de Toradja's. In de verhalen komt ze steeds voor als eene intrigante, die jonggehuwde vrouwen tracht te verdringen, ten einde hare plaats bij den echtgenoot in te nemen.

In dien goeden ouden tijd der eerste menschen behoefde men de sagoe ook niet te kloppen; de menschen maakten eenvoudig een gat in den stam van den sagoepalm en klopten er op, waarna de sagoe zuiver te voorschijn kwam. Het heerlijkste van dien tijd was ongetwijfeld dat men niet behoefde te wachten op de vrucht van de rijst, maar dat men de bladeren van de rijst slechts behoefde te koken om rijst in den pot te vinden.

Ook het verhaal van den zondvloed is bij de Bare'e-Toradja's bekend. Het water heeft toen de hoogste toppen bereikt, en als bewijs daarvoor haalt men het feit aan, dat op bergtoppen van 600 M. en meer hoogte Neptunes-schelpen zijn gevonden. Eene zwangere vrouw wist zich te redden in een varkenstrog, waarmede zij op het water dreef. Toen de vloed was weggetrokken, en deze vrouw weer op de aarde kon wonen, beviel zij van eenen zoon, en met dezen zoon bracht zij het tegenwoordig levende menschengeslacht voort.

Het bovenstaande is ontleend aan het werk der heeren N. Adriani en Alb. C. Kruyt: De Bare'e-sprekende Toradja's van Midden-Celebes. Deel I. Land- en volkenkunde. (Batavia, Landsdrukkerij 1912.)

Wel is waar werd dit eerste deel reeds maanden geleden besproken door den heer N. Adriani in De Indische Gids, doch eerst thans is het hier te lande algemeen verkrijgbaar gesteld.

De Atjeh-oorlog.

De Atjeh-oorlog, in opdracht van de Regeering met gebruikmaking van officiëele bescheiden samengesteld door E. S. de Klerck, officier van het N.-Ind. Leger.

Zichier de titel van een lang verwacht werk, waarvan thans bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage het 1e deel is verschenen en handelt over het ontstaan van den oorlog. Dat de schrijver zijn taak breed en met nauwgezetheid heeft opgevat, daarvoor is dit eerste deel het bewijs. Hij geeft daarin, behalve een Voorrede en literatuuropgave (die niet minder dan 118 nummers telt) een overzicht van land en volk; voorts hoofdstukken, getiteld: Nederland's betrekkingen met Atjeh tot de 19e eeuw; het tijdperk der restauratie; het Londensche tractaat; het tijdperk van Van den Bosch; het tijdperk van Baud; vrede en vriendschap met Atjeh; de wederbezetting van Sumatra's Oostkust; het Sumatra-tractaat; het voorspel. Bijlagen en een register besluiten dit omvangrijke deel van bijna 500 bladzijden druks.

Het geven van een overzicht van het werk valt buiten ons bestek; wel echter willen wij hier eenige korte passages er uit over nemen, waaruit blijkt, dat de schrijver niet schroomt voor eigen meening uit te komen.

Op blz. 430 leest men: „Atjeh dreigde onze kol. stelling in gevaar te brengen en doordat het aansluiting bij anderen zocht en doordat het aan de scheepvaart geen afdoende zekerheid bood. Men heeft die ongetwijfeld zeer overdreven voorgesteld, het doen voorkomen, als ware Atjeh een roofstaat. We weten dat zulks niet het geval is, maar dat neemt niet weg, dat het afloopen van schepen kon voorkomen, meer zelfs dan vroeger, toen de weg naar het Oosten nog niet langs Sumatra's noordpunt ging. Hierin nu schuilde een alleszins gewettigde reden, om met Atjeh zoodanige regelingen te treffen, dat dergelijke euveldaden zouden ophouden." Als de schr. daarop mededeelt, dat zelfbehoud ons dwong totdat optreden, vervolgt hij: „Het op zuiver juridische gronden te willen verdedigen, ware een onvruchtbaar pogen; Atjeh kon tegen ons deugdelijker grieven aanvoeren, dan omgekeerd."

Volgens een mededeeling van den schr. in zijn Voorrede, zullen nog twee deelen volgen, welke respectievelijk zullen behandelen: Het tijdperk der onbestendigheid (tot 1896) en het tijdperk der krachtige doorvoering (daarna).

Opsporing van delfstoffen in Ned.-Indië.

Over dit onderwerp is in den laatsten tijd herhaaldelijk in het weekblad de Ingenieur geschreven; ook het jongste nummer brengt weer een artikel, thans van den mijn-ingenieur Dr. J. K. v. Gelder.

De strijd loopt over de vraag of de mijn-ingenieurs dan wel de geologen de aangewezen personen zijn voor het opsporen van delfstoffen. Met den heer Wenckebach is deze schrijver het eens, dat daarvoor zoowel van de diensten der geologen als van die der mijningenieurs gebruik is te maken, een standpunt, dat hij nader uitwerkt.

Eigen Haard.

Het Nr. van 21 December bevat het slot van het geïllustreerde artikel van den heer J. F. L. de Balbian Verster over de geschiedenis van het Compagnieschip „Blijdorp" (1722—1733) naar aanleiding van het scheepsmodel in het Maritiem Museum te Rotterdam.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 8 en 9 van den loopenden jaargang: Gloxinia's, door H. J. Wigman Jr. — Ontbinding der vereeniging „Oofteelt", door dr. W. G. Boorsma. — Vervolg van de mededeelingen over het tappen van Ficus-elasticaboomen en het bereiden der rubber, door Joh. Mooy. — Een kopje thee, door Dr. A. D. Maurenbrecker. — Over de duurzaamheid van rubber, door Dr. K. Gorter. — Parkaanleg te Ambon, door H. J. Wigman Jr. — Tentoonstelling te Soekaboemi, door H. J. Wigman Jr. — Proeven met exotische planten, door M. Buysman. — Nog enkele opmerkingen naar aanleiding van de analyse van kinabast, door C. van Zijp.— Boekbespreking. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties.

Krijgswetenschap.

Afl. 2 van jaarg. 1912—1913 van het Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap bevat den tekst der voordracht van kapitein van der Weyden over de invoering van militieplicht in Nederl.-Indië.

Aan de debatten naar aanleiding dier belangrijke lezing, zal een afzonderlijke vergadering worden gewijd.

Tropenpflanzer.

In het Dec.-Nr. der Tropenflanzer is opgenomen het slot van Dr. S. V. Simon's artikel: Studien über den Reisbau auf Java.

Het „Beiheft" van die maand bestaat uit een geïllustreerde monografie over „Der Faserbau in Holländisch-Indien und auf den Philippinen".

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra-Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Ind. Gids, Teysmannia, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Kolonien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

In afwachting van de definitieve bevestiging der Stichting: **Koloniaal arbeids- en informatiebureau „Oost en West"**, onder nadere goedkeuring der eerstvolgende Hoofdbestuursvergadering, is besloten in het belang eener goede voorbereiding van de werkzaamheden, gelijkend met ingang van 1 December 1912, bij genoemd bureau aan te stellen:

a. tot Directeur den heer F. C. KIST, Rijksnijverheidsconsulent;

b. tot Secretaris den heer J. L VAN GENNEP, Secr. van het Informatiebureau van de Vereeniging „Oost en West";

c. tot Beheerder van de fondsen der Stichting den heer A. A. C. HARTING, Penningmeester der Vereen. „Oost en West".

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

...ERIE (met lichtbeelden) van den WelEdelgestr. Heer A. D'ANGREMOND, planter in Suriname.

Onderwerp: **„Landbouw in Suriname"**,

Vrijdag 3 Januari 1913, in een der zalen van *Hôtel l'Europe*, Vredenburg.

Aanvang **half acht.**

Namens het Bestuur:

J. E. van Oeveren van Schaik, wn. Secr.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 22 Nov. 1912. No. 94.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den secretaris G. L. Uljée.

Ontslagen: op verzoek eervol de stationscommies H. A. J. Chevalier.

Benoemd: tot houtsvester W. J. Knoop; tot controleur W. F. G. van de Graaff; tot hoofdopziener J. F. G. Schwarz en Ch. G. Floris; tot ass.-resident van Asahan L. M. Vonck; van Lombok J. P. Rambaldo di Collalto; tot ass.-resident van Makassar H. T. Damsté.

Gesteld: ter beschikking van den algem. secretaris Th. Elink Schuurman.

Ontslagen: op verzoek eervol de regent van Eti (West-Ceram) N. L. Tuhuteru.

Benoemd: tot kapitein der Chineezen te Toeban, Tan Giok Boo; tot luitenant aldaar Tjoa Soe Bie; tot luitenant te Bengkalis Dei Tjim Jan.

Toegevoegd: aan den in de res. Pasoeroean geplaatsten controleur R. Ph. M. van der Meer, de ambtenaar N. L. Holwerda.

Geplaatst: in de res. Bantam de controleur H. F. van Hengel; in Batavia de id. C. F. Ruijter de Wildt; in Kedoe de id. H. W. Bloch; in Pasoeroean K. P. Harting; in Besoeki W. D. B. H. Mulder.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Menado van den controleur D. J. C. Kriebel.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres mej. L. Dersjant.

Benoemd: tot onderwijzer te Klaten H. J. Kaptein; tot onderwijzeres te Pati mej. E. L. F. J. Ypes; te Tjepoe mej. M. F. Klink; tot ambtenaar 4e kl. bij de in- en uitvoerrechten B. L. E. Micola von Furstenrecht en geplaatst te Batavia.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der inf. K. C. W. Rotteveel, wordende hij tevens benoemd tot hoofdcommies bij het Dept. van Binnenl. Best.; de 1e luit. der inf. J. M. Badings; de burgerl. schrijver R. T. Wolff.

Benoemd: tot hoofdverpleegster mej. A. F. v. d. Berg.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinst bij de gouv. marine V. M. Piette.

Uit de Javasche Courant van 26 Nov. 1912. No. 95.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den landsarchivaris Dr. F. de Haan; 9 maanden aan de onderwijzeres mej. J. H. S. von Mauritz.

Ontslagen: op verzoek eervol de vendumeester F. Barthélemy; de kantoorchef F. E. v. d. Schraaf; de adj.-administrateur C. W. F. van Es; de klerk C. J. A. Macpherson.

Benoemd: tot secretaris van Billiton E. Dhomen; tot adsp.-ingenieur D. Grevelink; tot opzichter B. O. W., J. Mol en J. Dingemanse; tot griffier van den landraad te Pati W. Claase; tot vendumeester te Batavia P. A. Schram; tot tijd. ingenieur S.S. op Java R. Weitzenböck; tot magazijnmeester bij de ombilinmijnen J. J. van de Giessen.

Gesteld: ter besch. v/d voorz. v/d landraad te Meester-Cornelis Mr. F. C. L. Meijer; van Malang Mr. C. W. Hopster; van Pekalongan Mr. A. W. ten Bosch; van den Dir. van Justitie Mr. F. M. G. van Walsem.

Geplaatst: in de res. Besoeki de controleur G. J. Slangen; in Djambi Ch. H. J. bar. van Höevell; in de Oostkust van Sumatra S. J. van Geuns; in Menado de civiele gezaghebber C. L. 't Sas.

Benoemd: tot onderwijzeres te Batavia mej. M. F. Hughan.

Geplaatst: te Garoet de onderwijzer D. H. ten Berge; te Salatiga de onderwijzeres mej. J. L. v. Stipriaan Luïscius; te Madioen de onderwijzer E. H. Ramakers.

Benoemd: tot houtvester K. C. Jaski.

Militair Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan den 1en luit. der inf. D. Habbema; 10 maanden aan de kapitein-kwartiermeesters M. W. Scheltema de Heere en R. F. G. Pourchez en aan den 1en luit. der inf. J. M. de Lange.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der inf. A. W. Munro.

Geplaatst: bij het 5e bat. de kapitein C. A. J. de Bruïne en de 2e luit. A. L. Gortmans; bij het 20e bat. de 1e luit. J. J. Jenae.

Overgeplaatst: bij de 1e mitrailleur-compagnie te Weltevreden de kapitein F. J. P. Sachse; de 1e luit. J. H. Fuchter en de 2e luit. P. A. Cox en O. H. Aschmoneit; naar Tjimahi de kapitein E. Kilian; de 1e luit. J. R. Bruijnis en de 2e luit. G. Kloosterman en C. O. v. Kesteren; bij het 11e bat. de 1e luit. J. Mackenzie; naar Tjimahi de 1e luit.-kw.-meester A. J. de Haan; naar Batavia de kapt.-kw.-meester W. A. Rotteveel.

Geplaatst: te Salatiga de 2e luit. der cav. H. C. Hekker.

Verleend: 9 maanden verlof aan den referendaris K. Reijnsdorff.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies E. van der Heijde.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; waarvan ééne met hoofdacte middelb. Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Drie jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Dame, m. l., Prot., West-Indische, voor gezelschap bij oude dame of voor waarnemen huishouding.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Dame, 24 j., Prot., voor waarneming huishouding bij oude dame of heer.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene dame voor 't geven van lessen in de Fransche taal

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië een mannelijke Inlandsche bediende.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch. } gediplomeerd.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch } gediplomeerd.
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.